

KLASA: 322-02/09-01/172
URBROJ: 525-06-1-0596/10-1
Zagreb, 12. veljača 2010.

BOLEST PLAVOG JEZIKA

NACIONALNI KRIZNI PLAN

Ovaj dokument sadržava plan mjera koje se provode u slučaju pojave bolesti plavog jezika (BPJ) u Republici Hrvatskoj.

SADRŽAJ :

1. Zakonska osnova	5
2. Financijske odredbe	9
3. Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbijanja naročito opasne zarazne bolesti u skladu s kriznim planom	9
3.1. Nacionalni stožer za suzbijanje BPJ	11
3.2. Lokalni stožer za suzbijanje BPJ	12
3.3. Stručno tijelo za BPJ	13
4. Osoblje i oprema	15
5. Dijagnostički laboratorij	19
6. Cijepljenje	20
7. Programi osposobljavanja i stručna edukacija.....	20
8. Informiranje i komunikacija s javnosti	20

PRILOZI:

I Nacionalni stožer za suzbijanje bolesti- adresa	21
II/1 Lokalni stožeri- adrese i predsjednici	22
II/2 Hrvatski veterinarski institut (HVI) i regionalni zavodi HVI- adrese	28
II/3 AGROPROTEINKA d.d.- adresa i telefonski broj	29
II/4 Referentni laboratorij EU za BPJ- adresa.....	30
II/5 OKTAL PHARMA- adresa i kontakti	31
II/6 MPRRR (Uprava za veterinarstvo)- adresa i kontakti	31
II/7 Narudžbenica opreme u kriznim situacijama.....	32
III Uputstva za veterinare	36
IV OBRASCI I IZVJEŠĆA.....	61

1. Zakonska osnova

1.1. Zakonska osnova za kontrolu, iskorjenjivanje i nadzor bolesti plavog jezika:

- 1.1.1. Zakon o veterinarstvu (Narodne novine br.41/07)- u daljnjem tekstu: Zakon o veterinarstvu.
- 1.1.2. Pravilnik o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika (Narodne novine 73/09)- u daljnjem tekstu: Pravilnik 73/09
- 1.1.3. Pravilnik o provedbi pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika u odnosu na kontrolu, praćenje, nadziranje i ograničenja kretanja (Narodne novine 78/09)- u daljnjem tekstu: Pravilnik 78/09
- 1.1.4. Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja (Narodne novine br. 31/09)- u daljnjem tekstu: Pravilnik 31/09.
- 1.1.5. Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu
- 1.1.6. Zakon o zaštiti životinja (Narodne novine br.135/06)- u daljnjem tekstu Zakon 135/06.
- 1.1.7. Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju i usmrćivanju (Narodne novine br. 39/08)- u daljnjem tekstu Pravilnik 39/08.

1.2. Usmrćivanje ili klanje zaraženih životinja i onih koje su bile s njima u kontaktu

- 1.2.1. Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 1. točka 9., na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor može narediti usmrćivanje ili u određenim slučajevima klanje oboljele i na zarazu sumnjive životinje te članak 26. stavak 2. na temelju kojega mjere usmrćivanja i prisilnog klanja zaraženih i na zaraznu bolest sumnjivih životinja može narediti ravnatelj ili veterinarski inspektor kojega on za to ovlasti
- 1.2.2. U skladu s Zakonom o zaštiti životinja (Narodne novine, br. 135/06) članak 3. točka 23., usmrćivanje je postupak koji se obavlja sredstvima i metodama odobrenim u tu svrhu i na propisani način tako da se životinjama prouzroči najmanja moguća bol, patnja i strah.
- 1.2.3. U skladu s Pravilnikom 39/08, Dodatak E propisani su postupci usmrćivanja životinja pri kontroli bolesti, prema kojima usmrćivanje treba biti obavljeno :
  1. primjenom pištolja sa slobodnim projektilom ili puške
  2. električnom strujom
  3. izlaganjem ugljičnom dioksidu.

Nadležno tijelo može, u skladu s člankom 3. Pravilnika 39/08, prema kojem životinje moraju tijekom kretanja, smještaja, sputavanja, omamljivanja ili usmrćivanja biti pošteđene svih nepotrebnih i dodatnih uznemiravanja, boli patnje ili ozljeda, odobriti primjenu drugih postupaka usmrćivanja pri svijesti, pri čemu mora biti osigurano:

- a) da se u slučaju primjene postupaka koji ne izaziva trenutnu smrt životinje (npr. pucanj iz pištolja za omamljivanje) provedu sve potrebne mjere da se životinja što prije usmrti, a u svakom slučaju prije nego se ponovno osvijesti,
- b) da se na životinji ne provode daljnji postupci prije utvrđivanja njezine smrti.

1.2.4. Zakonski temelj za onoga tko obavlja usmrćivanje

Zakon o veterinarstvu, članak 144. stavak 2., prema kojem ovlašteni veterinar obavlja i provodi kontrolu nad provođenjem naređenih mjera za suzbijanje zaraznih bolesti.

- Zakon 135/06, članak 9. stavak 3. podstavak 3. i 4., u skladu s kojim se usmrćivanje životinja može provesti kad životinja boluje od neizlječive bolesti i u svrhu provođenja mjera za kontrolu bolesti u skladu s propisima iz područja veterinarstva, posebno onih koje mogu ugroziti ljude ili nanijeti velike gospodarske štete.
- Zakon 135/06 članak 9. stavak 5., prema kojem životinju može usmrtiti samo veterinar ili stručno osposobljen veterinarski tehničar pod nadzorom veterinara.

1.3. Naknada štete

Zakon o veterinarstvu, članak 27. i 28. na temelju kojeg za životinju koja je usmrćena, zaklana ili uginula zbog provedene naređene mjere, kao i za oštećene ili uništene predmete zbog provedbe naređenih mjera iz članka 26. Zakona o veterinarstvu, posjednik životinje odnosno vlasnik predmeta, ima pravo na naknadu u visini tržišne cijene, na dan izvršenja mjere.

1.4. Izvješćivanje o sumnji na BPJ

1.4.1. Pravilnik 31/09, članak 5. na temelju kojeg u slučaju sumnje na BPJ posjednik životinje mora odmah i bez odgađanja izvijestiti veterinarsku organizaciju ili nadležnu ispostavu veterinarskog ureda u županiji. Članak 6. prema kojem u slučaju sumnje, primarnog ili sekundarnog izbivanja BPJ veterinar mora odmah, a najkasnije u roku od 24 sata izvijestiti državnog veterinarskog inspektora u nadležnoj ispostavi veterinarskog ureda. Članak 7. prema kojem državni veterinarski inspektor nadležne ispostave veterinarskog ureda o istome mora bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 sata izvijestiti Upravu za veterinarstvo i Upravu za veterinarske inspekcije.

1.4.2. Zakon o veterinarstvu članak 16. kad se postavi sumnja na BPJ nadležni veterinarski ured mora na svom području izvijestiti pravne i fizičke osobe koje obavljaju veterinarsku djelatnost, nadležnu veterinarsku službu Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske.

1.5. Provedba mjera u slučaju sumnje na BPJ

- 1.5.1. Pravilnik 73/09, članak 4. na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor u slučaju sumnje na izbijanje bolesti mora provesti službeno istraživanje kako bi se potvrdila ili isključila prisutnost BPJ. Odmah po prijavi sumnje mora staviti gospodarstvo pod službeni nadzor i narediti da se provedu mjere kako je određeno u Pravilniku 73/09, članak 4. stavak 2. i 3.

1.6. Izvješćivanje o potvrđenoj pojavi BPJ

- 1.6.1. Zakon o veterinarstvu članak 16. stavak 1. na temelju kojeg je Veterinarski ured dužan utvrđenu zaraznu bolest prijaviti na propisan način Upravi.
Zakon o veterinarstvu članak 16. stavak 2. na temelju kojega je o pojavi zarazne bolesti Veterinarski ured dužan, na svom području izvijestiti pravne i fizičke osobe koje obavljaju veterinarsku djelatnost i nadležnu veterinarsku službu Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske.
Zakon o veterinarstvu članak 19. stavak 2. prema kojemu je Uprava dužna na propisan način prijaviti pojavu međunarodno obvezno prijavljive bolesti Europskoj komisiji i OIE.
- 1.6.2. Pravilnik 78/09 poglavlje 2., članak 3. prema kojemu se primarno izbijanje i izbijanje bolesti plavog jezika prijavljuje kroz Sustav prijavljivanja bolesti životinja (ADNS) Europske komisije, korištenjem kodiranih obrazaca i kodova.
- 1.6.2. Pravilnik 73/09 članak 14. prema kojemu Uprava za veterinarstvo mora osigurati da svi u zaraženom i ugroženom području budu upoznati s restriktivnim mjerama koje su na snazi zbog BPJ i poduzeti sve potrebne aktivnosti za odgovarajuću provedbu mjera.

1.7 Provedba mjera u slučaju potvrđenog slučaja BPJ

- 1.7.1. Pravilnik 73/09 članak 5. na temelju kojega nadležni veterinarski inspektor mora u slučaju službeno potvrđene BPJ na gospodarstvu ,uz mjere koje se provode na sumnjivim gospodarstvima narediti i provedbu mjera iz članka 6.

1.8. Provedba epidemiološkog istraživanja

Pravilnik 73/09 članak 7.

1.9. Određivanje područja

Pravilnik 73/09 članak 8.

1.10. Provedba mjera na zaraženom i ugroženom području

Pravilnik 73/09 članak 9. i članak 10.

1.11. Promet životinja izvan zaraženog i/ili ugroženog područja

- 1.11.1. Uvjeti za izuzeće od zabrane izlaska propisane Pravilnikom o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika
Pravilnik 73/09, članak 12.
Pravilnik 78/09, članak 8.i Dodatak III kojima su propisani uvjeti za izuzeće od zabrane izlaska propisane Pravilnikom 73/09.

1.11.2 Dodatni uvjeti za provoz životinja

Pravilnik 78/09, članak 9. temeljem kojega se propisuju dodatni uvjeti za dopuštanje provoza životinja.

1.12. Zone pod ograničenjem

Pravilnik 78/09, članak 6. temeljem kojeg Uprava za veterinarstvo izvješćuje Europsku komisiju o zonama pod ograničenjem i promjenama situacije u tim zonama, u roku od 24 sata.

1.13. Uvjeti za kretanje unutar iste zone pod ograničenjem

Pravilnik 78/09, članak 7.

1.14 Cijepljenje

Pravilnik 73/09, članak 5.

1.15. Provedba dezinfekcije i dezinfekcije

Zakon o veterinarstvu članak 34. i članak 18. stavak 1. točka 19.

Pravilnik 73/09, članak 4., stavak 2., točka d), alineja 3.

1.16. Uništavanje lešina

1.16.1. Zakon o veterinarstvu, članak 48. stavak 1. prema kojemu se životinjske lešine i nusproizvodi životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi moraju uništiti na propisan način, kako se ne bi ugrozilo zdravlje ljudi, životinja te okoliš.

U Republici Hrvatskoj poslove utilizacije obavlja Agroproteinka d.d. (adresa i broj telefona nalaze se u Prilogu II/3). Dnevni kapacitet Agroproteinke iznosi 300 tona. (Potvrda o preuzetom životinjskom otpadu nalazi se u Prilogu IV).

1.16.2. Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 3. na temelju kojega nadležno tijelo može u slučaju obveze uništavanja velike količine lešina peradi, odrediti i druge lokacije za njihovo zbrinjavanje.

1.17. Kontrola kretanja

Zakon o veterinarstvu članak 18. stavak 1. prema kojemu nadležni veterinarski inspektor može odrediti jednu ili više navedenih mjera, te članak 21., 22. i 24. istog Zakona na temelju kojih se mogu po potrebi angažirati, u svrhu kontrole kretanja, civilna zaštita, oružane snage RH i policija.

1.18. Odjava zarazne bolesti

1.18.1. Zakon o veterinarstvu, članak 17. stavak 2. i 3.

1.18.2. Pravilnik 78/09, članak 6. stavak 2. na temelju kojega Uprava za veterinarstvo prije donošenja odluka o ukidanju epidemiološki značajnog područja iz zone pod ograničenjem dostavlja Europskoj komisiji potkrijepljene podatke koji prikazuju

odsutnost kruženja virusa BPJ u tom području tijekom razdoblja od dvije godine nakon provedbe programa za sustavno praćenja BPJ.

2. Financijske odredbe

Zakon o veterinarstvu, članak 117.

2.1. Planirana sredstva za krizne situacije

Pokrivanje troškova veterinarskih usluga i suzbijanja BPJ, a koji prelaze uobičajene tekuće troškove, financira se iz državnog proračuna.

2.2. Dodatna sredstva za krizne situacije

U slučaju da su za financiranje suzbijanja i iskorjenjivanja dugotrajne ili proširene epidemije potrebna dodatna sredstva, uz ona koja se dodjeljuju iz Državnog proračuna za nepredviđene pojave bolesti životinja, ista će biti povučena iz sredstva proračuna namijenjenih za krizne situacije (npr. elementarne ili druge nepogode).

2.3. Plaćanje odštete

Zakon o veterinarstvu, članak 27. (Rješenje o povjerenstvu, Prilog IV).

3. Ustroj i subordinacija nadležnog tijela u slučaju izbijanja osobito opasne zarazne bolesti u skladu s kriznim planom

Za upravljanje mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje osobito opasnih zaraznih bolesti nadležan je ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (ministar MPRRR), koji odgovornost za provedbu mjera iz Kriznog plana prenosi na ravnateljicu Uprave za veterinarstvo (UV).

Odgovornost ravnateljice UV je osigurati da veterinarska služba u svakom trenutku bude spremna, u smislu organizacije, sredstava i obučenosti osoblja, suočiti se brzo i djelotvorno s pojavom bolesti. Ravnateljici UV u vrijeme epidemije pomaže Stručno tijelo i Nacionalni stožer za suzbijanje bolesti čiji je ona predsjednik.

Lokalni stožeri (LS za suzbijanje bolesti na razini županije opremljeni su i organizirani većinom u Veterinarskim uredima i/ili njihovim ispostavama, čime je osigurana brza i učinkovita provedba kriznih mjera na lokalnoj razini. Predsjednici LS su državni veterinarski inspektori koji su izravno odgovorni predsjednici NS.

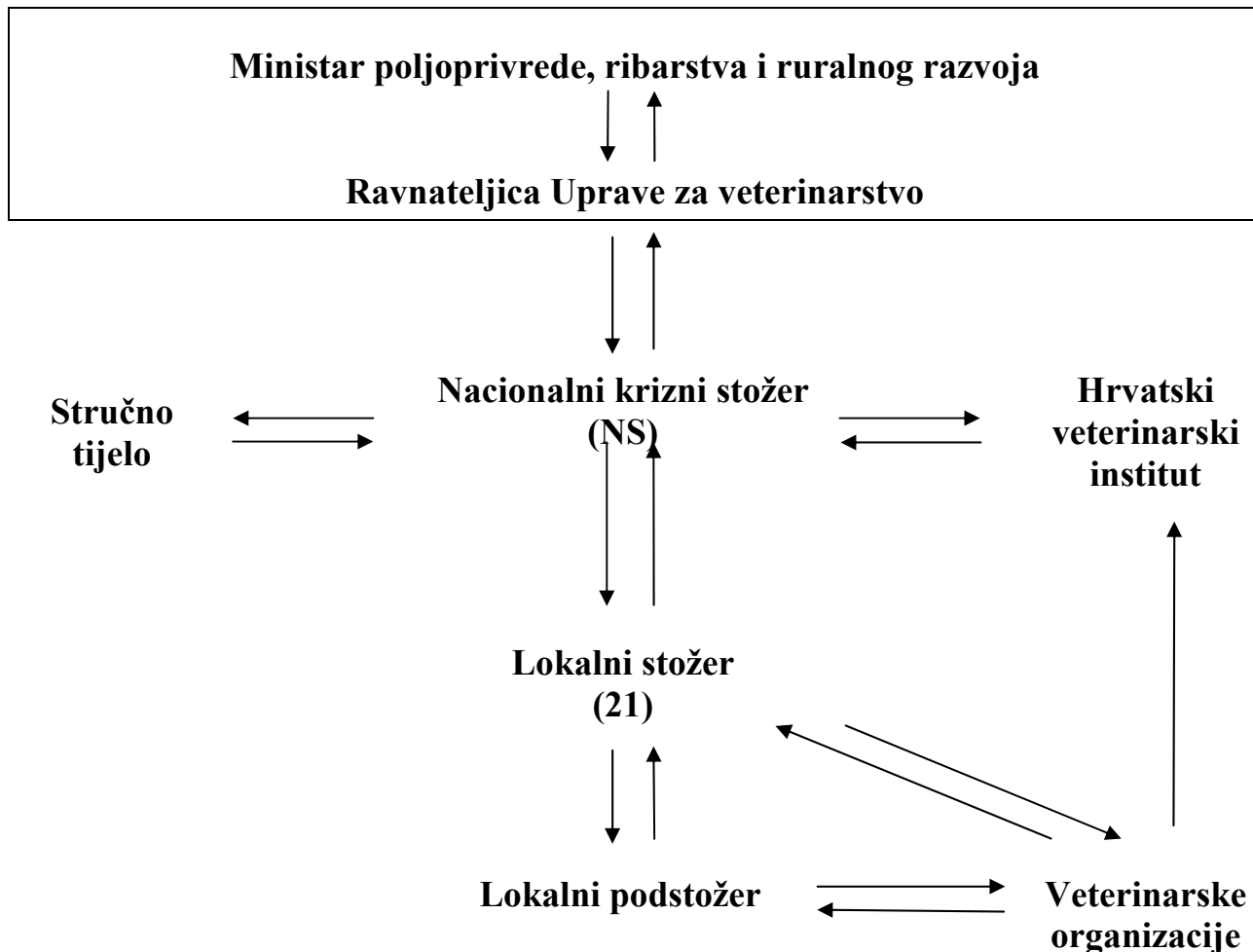
LS raspoređeni su u 21 područnu jedinicu na teritoriju Republike Hrvatske (mjesto, adresa i brojevi telefona nalaze se u Prilogu II /1 Nacionalnog kriznog plana).

Ukoliko se pokaže potreba, a u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti, predsjednik lokalnog stožera osniva, uz suglasnost predsjednice NS, podstožere LS, koji funkcioniraju kao veterinarsko-zdravstvene jedinice smještene blizu mjesta pojave bolesti. Voditelja podstožera, koji mora biti veterinarski inspektor, službeni veterinar ili ovlaštenu određuje predsjednik LS. Voditelj podstožera LS izravno je odgovoran predsjedniku LS.

KOMUNIKACIJA I SUBORDINACIJA U KRIZNOJ SITUACIJI

CENTRALNA JEDINICA ZA ODLUČIVANJE

3.1. Nacionalni stožer za suzbijanje BPJ (NS)

3.1.1. Osnivanje Nacionalnog stožera i zadaci

Zakon o veterinarstvu, članak 18. stavak 3.
Pravilnik 73/09 Dodatak III.

Nacionalni stožer za suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ osnovan je Rješenjem ministra KLASA: URBROJ:, na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 18. stavak 3.

Nacionalni stožer upravlja i prati postupke koje provode tijela koja su određena od strane Uprave da na lokalnoj razini koordiniraju suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ (u daljnjem tekstu: Lokalni stožeri), a odgovoran je za:

- utvrđivanje svih mjera potrebnih za suzbijanje BPJ,
- osiguravanje brze i učinkovite provedbe mjera od strane lokalnih stožera,
- preraspoređivanje osoblja i drugih sredstava u lokalne stožere,
- dostavljanje podataka Vladi Republike Hrvatske, Europskoj komisiji, susjednim državama, veterinarskoj službi, poljoprivrednim i trgovinskim udrugama;
- organizaciju hitnog cijepljenja kada je to opravdano i određivanje područja cijepljenja,

- f) uspostavu mogućnosti stalne komunikacije s dijagnostičkim laboratorijem,
- g) suradnju s sredstvima javnoga priopćavanja,
- h) suradnju s policijom i vojskom kako bi se osigurala provedba svih propisanih mjera.

Nacionalni stožer se aktivira čim se uspostavi sumnja na pojavu BPJ bilo gdje u Republici Hrvatskoj.

3.1.2. Osoblje NS

Kako bi se osiguralo djelotvorno rukovođenje u osoblje NS su uključeni:

- ravnatelj Uprave za veterinarstvo (predsjednik NS)
- ravnatelj Uprave za veterinarske inspekcije, UV
- načelnik Sektora za zaštitu zdravlja životinja, UV
- načelnik Sektora za veterinarske inspekcije,
- načelnik Sektora granične veterinarske inspekcije
- načelnik Odjela veterinarske epidemiologije, UV
- voditelj Odsjeka za krizno planiranje, UV
- ravnatelj Hrvatskog veterinarskog instituta
- voditelj Laboratorija za dijagnostiku BPJ,
- predstavnik MORH-a
- predstavnik Ministarstva financija
- predstavnik Ministarstva pravosuđa
- predstavnik MUP-a
- predstavnik Ravnateljstva policije
- predstavnik državnog inspektorata RH
- ravnatelj Državne službe za uzbunjivanje i spašavanje (112)
- ravnatelj Hrvatske poljoprivredne agencije
- načelnik Odjela sanitarne inspekcije
- predsjednik Hrvatske veterinarske komore
- osoba odgovorna za odnose s javnošću MPRRR
- voditelj odsjeka za financije, UV
- načelnik Odjela za financijske poslove MPRRR
- predstavnik GIU „Croatiastočar“
- predstavnik velikih proizvođača

Imenovani predsjednik NS odgovoran je za pripravnost na pojavu bolesti, planiranje za slučaj izvanrednih situacija i organiziranje za slučaj izvanrednog stanja, a odgovoran je Ministru poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

O svim događanjima vezanim uz pojavu bolesti vode se kronološke zabilješke u obliku dnevnika.

3.2. Lokalni stožer za suzbijanje BPJ (LS)

3.2.1. Osnivanje lokalnog stožera i zadaci

Pravilnik 73/09, Dodatak III.

Zakon veterinarstvu, članak 18. stavak 3.

Uprava za veterinarstvo osniva lokalne stožere Rješenjem ministra. Sjedišta LS navedena su u Prilogu II/1. Ukoliko to situacija zahtijeva, formiraju se i lokalni podstožeri.

LS na lokalnoj razini koordinira suzbijanje i iskorjenjivanje BPJ. Dužnosti i obveze LS su:

- ▶ pripremiti i provesti istraživanje u slučaju sumnje na BPJ na područjima njihove odgovornosti, u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ▶ organizirati hitan prijevoz uzoraka do dijagnostičkog laboratorija (kurirom, službom za dostavu uzoraka, ... ovisno o tome kako je organizirano na lokalnoj razini);
- ▶ označiti neko područje „zaraženo“, „ugroženo“ na osnovi rezultata laboratorijskih testova i drugih dokaza, nakon savjetovanja s NS u skladu s Pravilnikom 73/09 (plakati se nalaze u Prilogu IV);
- ▶ angažirati potrebno osoblje i opremu na zaraženom gospodarstvu;
- ▶ odrediti „ čiste i nečiste putove „
- ▶ izdati Rješenja o usmrćivanju i neškodljivom uklanjanju prijemljivih životinja na zaraženim i kontaktnim gospodarstvima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09);
- ▶ pripremiti i nadzirati čišćenje i dezinfekciju gospodarstava s kojih potječu životinje, uključujući kontaminiranu opremu, materijal i vozila u skladu s Zakonom o veterinarstvu (dezinfekciju obavlja DDD služba u ovlaštenim veterinarskim organizacijama, a po potrebi se mogu aktivirati Oružane snage RH koje posjeduju svu potrebnu opremu i osoblje obučeno za rad s istom).
- ▶ surađivati s NS pri određivanju zaraženih i ugroženih područja te savjetovati NS po pitanju posebnih mjera suzbijanja bolesti koje bi mogle biti potrebne u tim područjima u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09;
- ▶ uspostaviti ograničenje kretanja unutar zaraženih i ugroženih područja u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ▶ surađivati s policijom i ostalim odgovornim tijelima vlasti pri proglašavanju gospodarstava zaraženima, te na provedbi ograničenja kretanja i mjera suzbijanja bolesti u skladu s Zakonom o veterinarstvu i Pravilnikom 73/09;
- ▶ pripremiti i provesti kontrolne posjete svim gospodarstvima sa prijemljivim životinjama na zaraženom području i onima na ugroženom području za koje se smatra da su u opasnosti, uključujući i one na koje upozori Stručno tijelo u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ▶ provesti epidemiološka istraživanja na zahtjev Stručnog tijela, te utvrditi kretanje prijemljivih životinja koje su mogle prenijeti bolest u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ▶ ako je hitno cijepljenje dopušteno, angažirati ekipe za cijepljenje za provedbu akcije te nadzirati njezin napredak u skladu s Pravilnikom 73/09;
- ▶ uvoditi ograničenja na gospodarstvima na kojima se nalaze životinje prema potrebi, te ukinuti takva ograničenja kada više ne bude opasnosti u skladu s Pravilnikom 73/09 i Pravilnikom 78/09 (Rješenje kojim se uvode mjere nalazi se u Prilogu IV) ;
- ▶ održavati stalnu vezu s NS i izvještavati barem jedan puta na dan o rezultatima suzbijanja BPJ u tom području;
- ▶ održavati vezu s tijelima lokalne samouprave.

3.2.2. Osoblje LS

Osoblje angažirano u LS uključuje:

- ▶ veterinare osposobljene za dijagnosticiranje BPJ, ograničenje kretanja, pretraživanja putova prijenosa bolesti (unatrag i unaprijed), postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima (uključujući usmrćivanje, neškodljivo uklanjanje lešina, čišćenje i dezinfekciju);
- ▶ pomoćno tehničko osoblje osposobljeno za obavljanje zadataka LS, uključujući postupanje na zaraženim i ugroženim gospodarstvima i funkcioniranje ograničenja kretanja;

► administrativno osoblje osposobljeno za suočavanje s iznenadnom pojavom bolesti na lokalnoj razini i upoznato s pisanim i/ili kompjuteriziranim sustavima za uporabu podataka o BPJ, uključujući naročito sustav za istraživanje putova prijenosa bolesti.

Na raspolaganju će biti dovoljan broj veterinarara, tehničkog i administrativnog osoblja, tako da LS može promptno provoditi odluke koje donosi NS i Stručno tijelo, te da situacija na terenu uvijek bude pod kontrolom.

3.3. Stručno tijelo za BPJ

3.3.1. Osnivanje stručnog tijela i zadaci

Pravilnik 73/09, Dodatak III.

Stručno tijelo osnovano je na temelju Pravilnika 73/09, rješenjem Ministra KLASA: 322 URBROJ: 525-, a uključuje epidemiologe, znanstvenike iz područja veterinarstva, koji će svojim stručnim znanjima i iskustvima pomoći Upravi u osiguranju pripravnosti u slučaju izbivanja BPJ.

Stručno tijelo stalno prati nove znanstvene spoznaje o predmetnoj bolesti, kako bi u slučaju izbivanja bolesti pomoglo Upravi:

- u epidemiološkom istraživanju;
- u uzorkovanju, laboratorijskoj dijagnostici i tumačenju rezultata laboratorijskih pretraživanja;
- u provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti.

Stručno tijelo ima stalne članove, čiji se broj može povećati ako to zahtijeva situacija u vrijeme krize.

Članovi se biraju zbog svojih sposobnosti, stručnog poznavanja kliničkih znakova i epidemiologije BPJ, te poznavanja metoda suzbijanja bolesti. Oni imaju teoretsko i praktično znanje o bolesti i prolaze kroz izobrazbu čiji je cilj osigurati da uvijek raspolažu s najnovijim znanstvenim podacima i praktičnim iskustvima.

Članovi Stručnog tijela su veterinari sa sveobuhvatnim poznavanjem BPJ: laboratorijski virusolog s iskustvom u uzimanju uzoraka i dijagnostičkog ispitivanja BPJ, epidemiolog...

3.3.2. Dužnosti i obveze Stručnog tijela

U vrijeme kada u zemlji nema pojave bolesti, dužnosti i obveze Stručnog tijela su:

- Pružati stručnu pomoć i pomagati veterinarskoj službi u planiranju postupanja u slučaju pojave BPJ.
- Savjetovati ravnatelja Uprave za veterinarstvo i NS u vezi sa suzbijanjem BPJ, te davati potporu tim aktivnostima.
- Davati savjete i pružati pomoć u izradi i redovitoj reviziji Kriznog plana, scenarija izbivanja bolesti radi planiranja i izobrazbe, te Priručnika s uputama za osoblje.
- Razvijati modele za prikupljanje i analizu epidemioloških podataka.
- Razvijati metode i modele za potporu procesa odlučivanja koristeći se pravilima na znanstvenoj osnovi i stručnim znanjem.
- Razvijati i primjenjivati sustave za upravljanje podacima za: epidemiološke podatke, zemljopisne i meteorološke podatke te analizu rizika.
- Organizirati izobrazbu osoblja o prepoznavanju kliničkih znakova bolesti, epidemiologije i suzbijanja BPJ.
- Organizirati izobrazbu veterinarskog osoblja o provedbi epidemioloških istraživanja.

- ▶ Organizirati vježbe za slučaj izvanrednog stanja za veterinarsko, tehničko i pomoćno administrativno osoblje.
- ▶ Organizirati akcije upoznavanja javnosti o opasnosti od bolesti, za službene organizacije, poljoprivrednike i veterinare.

U slučaju pojave sumnje na BPJ, NS obavještava Stručno tijelo koje se uključuje u rad. Stručno tijelo ima pristup preliminarnim izvještajima s istraživanja na terenu čim oni stignu, te na osnovi tih podataka izrađuje prvu procjenu kliničke slike i epidemiološke situacije, daje savjete u vezi s uzimanjem uzoraka i pretragama koje su potrebne za postavljanje dijagnoze ili isključivanja mogućnosti bolesti, te usmjerava dodatne akcije i mjere koje budu potrebne.

Napomena: Kod svake pojave sumnje na BPJ, Stručno tijelo izlazi na teren.

U slučaju potvrđene pojave BPJ obavještava se i uključuje u rad Stručno tijelo, čija je dužnost tada:

- ▶ Procijeniti kliničku situaciju na gospodarstvu te analizirati podatke dobivene epidemiološkim istraživanjem, radi utvrđivanja izvora zaraze, datuma unošenja uzročnika zaraze i mogućeg širenja bolesti.
- ▶ Procijeniti koja su gospodarstva pod najvećim rizikom izravnog ili neizravnog kontakta i savjetovati o istraživanju mogućih putova prijenosa bolesti, te o drugim mjerama koje treba poduzeti radi ograničavanja širenja bolesti.
- ▶ Podnositi izvješća ravnatelju Uprave za veterinarstvo i NS te davati savjete u vezi s nadzorom, uzimanjem broja uzoraka, načinom uzorkovanja i strategije suzbijanja bolesti.
- ▶ Pratiti i voditi epidemiološko istraživanje.
- ▶ Dopuniti epidemiološke podatke zemljopisnim i ostalim potrebnim informacijama.
- ▶ Provoditi procjene rizika u redovitim vremenskim intervalima.
- ▶ Savjetovati u vezi s problemima vezanim za uništavanje lešina i dekontaminacijom zaraženih prostora.

Epidemiološka istraživanja koja provodi Stručno tijelo uz pomoć ovlaštenih veterinarara koji upravljaju zaraženim gospodarstvima, daje procjenu rizika o kojemu je riječ.

Epidemiološki izvještaj koji sastavlja Stručno tijelo nakon epidemiološkog istraživanja prve pojave bolesti mora sadržavati sljedeće informacije:

- ▶ opću situaciju na zaraženom gospodarstvu;
- ▶ broj i kategorije prijemljivih životinja i ostalih životinja;
- ▶ način uzgoja;
- ▶ broj zaraženih životinja s kliničkim znakovima bolesti;
- ▶ procijenjeni datum kada su prvi klinički znakovi bolesti bili uočeni;
- ▶ veličinu i lokaciju gospodarstva te njegove veze s ostalim gospodarstvima na kojima ima prijemljivih životinja, javnim prometnicama itd.;
- ▶ nedavna kretanja prijemljivih životinja, ostalih životinja, osoba i potencijalno kontaminiranog materijala na gospodarstvo i s gospodarstva.

4. Osoblje i oprema

4.1. Osoblje

Postoji nacionalni popis veterinarara, posebice ovlaštenih veterinarara koji imaju sposobnosti i iskustvo potrebno pri iznenadnim pojavama bolesti te tehničkog i administrativnog osoblja u veterinarskoj službi koje je na raspolaganju za suočavanje s neočekivanim pojavama bolesti. Predmetni popis, koji dopunjuje voditelj NS sadrži: imena i

lokacije članova osoblja, njihovu stručnu spremu, izobrazbu i praktično iskustvo u suočavanju s pojavom BPJ.

Na temelju Zakona o veterinarstvu, članak 23., kada na zaraženom ili ugroženom području nema dovoljan broj veterinarara za uspješno suzbijanje zarazne bolesti, ravnatelj može s drugih područja odrediti potrebit broj veterinarara i drugih djelatnika te ih uputiti na zaraženo ili ugroženo područje. Veterinari i drugi djelatnici dužni su odazvati se pozivu i sudjelovati u radu. Ukoliko su te osobe u radnom odnosu imaju pravo na naknadu plaće za vrijeme odsutnosti s rada. Osobe koje nisu u radnom odnosu imaju pravo na nagradu čiju visinu određuje ravnatelj. Sredstva za isplatu naknada i nagrada osigurana su u Državnom proračunu.

S pojedincima drugih poduzeća ili privatnog sektora i njihovim poslodavcima, koji bi mogli biti uključeni u aktivnosti suzbijanja bolesti dogovara se njihova privremena nenazočnost na radnom mjestu, ukoliko zatrebaju njihove usluge.

4.2. Oprema

4.2.1. Oprema za NS

Oprema za NS mora uključivati sljedeće:

- ▶ sredstva za komunikaciju, uključujući telefone (statične i mobilne) te fax;
- ▶ računala povezana s mrežom veterinarske službe, osobito s LS, HVI i drugim važnim stožerima, što uključuje mogućnost komunikacije putem elektroničke pošte;
- ▶ kompjuterizirani sustav, ako je to moguće, a ako ne, papirnati za identifikaciju stada i lociranje životinja;
- ▶ pisače za računala;
- ▶ fotokopirni stroj;
- ▶ zemljovide u omjeru 1: 50.000 i 1: 10.000;
- ▶ baze podataka koje sadrže i druge informacije, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera suzbijanja bolesti;
- ▶ popis nacionalnih i međunarodnih organizacija, odnosno onih koje bi bile pogođene pojavom bolesti, i druge organizacije kao što su klaonice, stočni sajmovi, udruženja uzgajivača, poljoprivredne udruge, a koje bi trebalo obavijestiti u slučaju potvrđene pojave BPJ;
- ▶ redovito nadopunjen popis osoblja, onog u javnim službama i izvan njih, posebice, ovlaštenih veterinarara, koje se može pozvati u pomoć u slučaju pojave bolesti s pojedinostima o njihovoj izobrazbi i iskustvu u suzbijanju bolesti.

4.2.2. Oprema za LS

Oprema za LS mora uključivati sljedeće:

- ▶ komunikacijska sredstva uključujući telefone, statične i mobilne, fax;
- ▶ računala povezana s mrežom veterinarske službe, koja omogućuje komunikaciju elektroničkom poštom;
- ▶ kompjuterizirani sustav (ako je moguće, a ako ne papirnati), za identifikaciju stada i lociranje životinja, uključujući pojedinosti o gospodarstvima na kojima se nalazi veliki broj životinja ili koja se iz drugih razloga smatraju osobito rizičnima;
  - ▶ pisače za računala;
  - ▶ fotokopirni stroj;
  - ▶ zemljovide omjera 1: 50.000 za ugrožena područja i 1: 10.000 za zaražena područja;
  - ▶ baze podataka s ostalim informacijama, uz one kojima se može pristupiti preko računalne mreže, a koje će biti korisne pri usmjeravanju mjera

suzbijanja bolesti;

▶ redovito nadopunjen popis organizacija i osoba na određenom području koje pokriva LS, a koje bi mogle biti ugrožene pojavom bolesti, te koje je potrebno obavijestiti u slučaju potvrđene pojave BPJ.

Popis organizacija i osoba koje je potrebno kontaktirati uključuju sljedeće:

- ▶ tijela lokalne i područne uprave uključena u mjere suzbijanja bolesti životinja;
- ▶ policiju;
- ▶ carinsku službu;
- ▶ ostale službene organizacije koje bi mogle posjetiti farme;
- ▶ stočne sajmove, dogone, izložbe i procjenjivače stoke;
- ▶ centre za prikupljanje stoke;
- ▶ veterinare koji imaju privatnu praksu;
- ▶ lokalno veterinarsko udruženje;
- ▶ prijevoznike životinja i proizvoda životinjskog podrijetla;
- ▶ poljoprivredne kooperante;
- ▶ kafileriju;
- ▶ dobavljače stočne hrane;
- ▶ poduzeća koja se bave DDD;
- ▶ klaonice i objekte za preradu mesa;
- ▶ sindikate, te udruženja poljoprivrednika.

Zbog važnosti najstrožih mogućih biosigurnosnih mjera, LS/podstožer mora imati tuševu i svlačionice za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se vjeruje da nije zaražen, odvojeno od istih takvih objekata za osoblje koje je boravilo u prostoru za koji se sumnja ili zna da je zaražen. Oprema koja se koristi u „čistom“, dijelu prostorija, dekontaminirat će se u prostorijama odvojenim od onih koje se koriste za dekontaminaciju opreme iz prostora za koji se sumnja ili zna da je zaražen.

Takve će prostorije, ako je potrebno, biti na raspolaganju i u pokretnim sanitarnim jedinicama (koje posjeduju oružane snage RH) za osoblje sa zaraženih gospodarstava, kako bi se osiguralo da se provedba postupka dekontaminacije u vezi pakiranja i predaje dijagnostičkog materijala, klanja koje slijedi, post-mortem pregleda ili čišćenja i dezinfekcije zaraženih prostora obavlja uz minimalni rizik širenja virusa BPJ.

Svaki LS mora osigurati skladišni prostor za čuvanje potrebnih količina opreme i potrošnog materijala za nekoliko dana trajanja akcije suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, a to je:

- zaštitna odjeća i obuća:
  - gumene čizme
  - zaštitni kombinezoni
  - kabanice i vodootporne hlače
  - sigurnosne kacige
  - sigurnosne maske za lice
  - zaštitne naočale
  - jednokratne zaštitne rukavice

- oprema za osobnu dezinfekciju:
  - kante
  - plastične spužve
  - četke
  - dezinficijensi koji djelotvorni protiv uzročnika BPJ
  - papirnati ručnici

- kanistri sa svježom vodom
- oprema za post-mortem pregled i sakupljanje dijagnostičkih uzoraka:
  - noževi za post-mortem pregled
  - skalpeli (držači i oštrice)
  - škare
  - pincete
  - materijali za pakiranje
  - vodootporna ljepljiva traka
  - naljepnice
  - vodonepropusni spremnici
- kopije službenih obrazaca:
  - javna obavijest o osnivanju lokalnog stožera i plakati koji obavještavaju o pojavi BPJ na određenom području
  - obrazac za prijavu sumnje na BPJ
  - obrazac za prijavu potvrđenog slučaja BPJ
  - obrazac za uzorkovanje
  - izvješće o epidemiološkom istraživanju
  - rješenje o naređenim mjerama prilikom sumnje ili potvrđenog slučaja BPJ
  - rješenje o usmrćivanju i neškodljivom uklanjanju preživača
- ostala potrebna oprema:
  - mobitel (koji mora biti u plastičnoj vrećici prilikom ulaska u zaraženo područje)
  - markeri
  - termometar
  - identifikacijske oznake
  - kemijske olovke
  - ručne svjetiljke s rezervnim baterijama
  - velike plastične vreće za prljavu zaštitnu odjeću i otpad
  - prenosivi hladnjaci s ulošcima za hlađenje
  - karte u omjeru 1:50 000 i 1:10 000 (1:250 000)
  - kutija prve pomoći

Svi LS će u skladu s prethodnim ugovorima ili sporazumima s tijelima lokalne i područne uprave moraju imati pristup i drugoj opremi te mehanizaciji, kao što su materijal za podizanje privremenih objekata, kamiona, strojeva za utovar i kopanje, cisterne za vodu, generatori, crpke i dodatni tlačni uređaji za čišćenje. Na raspolaganju će biti i sredstva za uništavanje otpadnog materijala spaljivanjem na udaljenim mjestima, što se također dogovara ugovorima s izvođačima.

Način i postupak angažiranja mehanizacije biti će opisan u dijelovima Kriznog plana za Lokalne stožere.

4.3. Opće upute o izdavanju opreme potrebne u svrhu suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja, te o vođenju evidencije

1. Prilikom izbijanja bolesti za koje je predviđeno suzbijanje u okviru kriznoga plana Uprava za veterinarstvo (u daljnjem tekstu: Uprava) o tome će obavijestiti odgovornu osobu u Oktal Pharmi d.o.o. (u daljnjem tekstu: odgovorna osoba) telefonskim putem (broj telefona i faxes u Prilogu II/5);
2. Oktal Pharma (u daljnjem tekstu: Dobavljač) dužna je odmah organizirati pripremu robe za otpremu, a istu je prema Narudžbenici (Prilog II/7) dužna dostaviti najkasnije u roku 24 sata na cijelom području Republike Hrvatske;

3. Narudžbenicu ispunjava odgovorna osoba iz ovlaštene veterinarske organizacije, te istu šalje Dobavljaču i Upravi putem faxes (Prilog II/6)
4. Dobavljač je dužan voditi evidenciju o izdanoj opremi u kojoj će biti točno naznačena vrsta i količina izdane opreme, te će ispunjeni obrazac što je prije moguće, a najkasnije u roku 24 sata putem faxes i elektronskim putem dostaviti Upravi;
5. Ukoliko se jave bilo kakve poteškoće ili problemi vezani uz opremu Odgovorna osoba dužna je o istom odmah obavijestiti Upravu

5. Dijagnostički laboratorij

5.1. Nacionalni laboratorij

Nacionalni laboratorij koji je odgovoran za provedbu laboratorijskog pretraživanja u skladu s Pravilnikom 73/09 je Hrvatski veterinarski institut.

Dijagnostika bolesti plavog jezika obavlja se u Veterinarskom zavodu Split i u Laboratoriju za serološku dijagnostiku virusnih bolesti i Laboratoriju za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju Odjela za virologiju Instituta.

Nacionalni laboratorij za bolest plavog jezika odgovoran je za koordinaciju standarda i dijagnostičkih metoda koje koristi svaki dijagnostički laboratorij za bolest plavog jezika u zemlji, korištenje reagensa i testiranje cjepiva. Osim navedenog nacionalni laboratorij mora:

- opskrbljivati dijagnostičkim reagensima druge dijagnostičke laboratorije, po zahtjevu;
- provjeravati kvalitetu korištenih dijagnostičkih reagensa;
- redovito organizirati usporedna testiranja;
- čuvati izolate virusa BPJ izdvojenih iz potvrđenih slučajeva;
- osigurati potvrđivanje pozitivnih rezultata dobivenih iz regionalnih dijagnostičkih laboratorija.

5.2. Metode koje se koriste u dijagnostici bolesti plavog jezika u HVI

U Veterinarskom zavodu Split dijagnostika bolesti plavog jezika obavlja se sljedećim metodama:

- imunoenzimni test (ELISA),
- serum neutralizacijski test (SNT),
- izdvajanjem virusa bolesti plavog jezika preko linijske kulture stanica C 6/36 (*Aedes albopictus*) na VERO (African green monkey kidney) linijskoj kulturi stanica i
- lančana reakcija polimerazom (PCR).

5.3. Kapacitet laboratorija:

Veterinarski zavod Split:

- Imunoenzimni test: 700-800 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 400-600 uzoraka tjedno
- Serum neutralizacijski test: 20 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 20-30 pretraga tjedno

- Izdvajanjem virusa BPJ: 20 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati za 20 pretraga tjedno
- Lančanom reakcijom polimerazom: 30 pretraga tjedno; u kriznim situacijama kapacitet se može povećati do 60 pretraga tjedno.

U laboratoriju za serološku dijagnostiku virusnih bolesti obavlja se isključivo utvrđivanje protutijela za BPJ i to primjenom imunoenzimnog testa. Tjedno je moguće izvršiti 1400 pretraga.

U laboratoriju za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju obavlja se molekularna dijagnostika i tipizacija virusa BPJ metodom RT-qPCR. Tjedno je moguće izvršiti 92 pretrage.

5.4. Osoblje laboratorija

Veterinarski zavod Split: 4 stručna suradnika- dr.vet.med.
2 tehnička suradnika

Laboratorij za serološku dijagnostiku virusnih bolesti :
1 dr.sc. iz područja biomedicine i zdravstva
1 stručni suradnik- dr.vet.med.
3 tehnička suradnika

Laboratorij za dijagnostiku bjesnoće i opću virologiju:
2 dr.sc. iz područja biomedicine i zdravstva
2 stručna suradnika – dr.vet.med.
2 tehnička suradnika

6. Cijepljenje

Pravilnik 73/09, članak 9., stavak 2. ne temelju kojega se može donijeti odluka o cijepljenju životinja protiv BPJ i njihovom označavanju u zaraženoj zoni , u skladu s posebnim postupkom (postupak Europske komisije) ili na inicijativu Uprave za veterinarstvo koja o tome izvješćuje Europsku komisiju.

Pravilnik 73/09, članak 10., stavak 2. temeljem kojega je cijepljenje životinja protiv BPJ na ugroženom području zabranjeno.

7. Programi osposobljavanja i kontinuirana edukacija

U svrhu edukacije i informiranja veterinarara i posjednika životinja, Uprava za veterinarstvo kontinuirano organizira tečajeve za veterinare kako bi što prije prepoznali i brzo reagirali u slučaju sumnje i pojave BPJ. Uprava za veterinarstvo izrađuje informativne letke za posjednike životinja te brošure za veterinare.

U skladu s člankom 114. stavak 1. točka 8. Zakona o veterinarstvu Hrvatska veterinarska komora skrbi o stručnom osposobljavanju i usavršavanju veterinarskih djelatnika, te ima izrađen Program stručnog usavršavanja doktora veterinarske medicine, čime omogućuje njihovo bodovanje u cilju održavanja Licence za rad veterinarara .

8. Informiranje i komunikacija s javnosti

U javnost se podaci šalju u skladu s Zakonom o pravu na pristup informacijama (Narodne novine br. 172/3). Obavješćivanje putem sredstava javnog informiranja (TV, radio, tisak) je

vrlo važno i treba ih koristiti uvijek kada za to postoji mogućnost. Za davanje izjave za javnost ovlašten je ravnatelj Uprave za veterinarstvo. U slučaju potrebe davanja izjave za javnost na lokalnoj razini, ravnatelj Uprave može ovlastiti i druge osobe.

PRILOG I

NACIONALNI STOŽER ZA SUZBIJANJE BOLESTI (NS)

Ime: MPRRR; UPRAVA ZA VETERINARSTVO
Adresa: Miramarska 24, 10 000 Zagreb
Telefon: 01/ 61 06 207
Telefaks: 01/ 61 09 207
Faks 01/61 09 713
e-mail: ivana.raptavi@mps.hr

Predsjednik stožera je ravnatelj Uprave za veterinarstvo.

PRILOG II/1

LOKALNI STOŽERI

Bjelovarsko – bilogorska županija

1. Uredi Bjelovarsko-bilogorske županije

Ul.dr.A.Starčevića 8, 43000Bjelovar

Predsjednik stožera: Nada Peić

e-mail: mpsvi13@mps.htnet.hr

tel: 043 211 460

mob: 098 289 774

Koprivničko- križevačka županija

2. Ispostava Križevci

Obrtnička 15, 48260 Križevci

Predsjednik stožera: Grozdana Beti

e-mail: mpsvi44@mps.htnet.hr

tel: 048 711 213

mob: 091 1711 611

Virovitičko- podravska županija

3. Ispostava Slatina

Trg Sv. Josipa 10, 33520 Slatina

Predsjednik stožera: Tomislav Perić

e-mail: mpsvi72@mps.htnet.hr

tel: 033 552 270

mob: 098 342 428

Osječko- baranjska županija

4. Ispostava Osijek

Trg Lava Mirskog 3, 31000 Osijek

Predsjednik stožera: Valerija Pašalić

e-mail: mpsvi28@mps.htnet.hr

tel: 031 200 353

mob: 091 5460 700

Brodsko- posavska župaija

5. Ispostava Slavonski Brod

Petra Krešimira IV 1, 35000 Slavonski Brod

Predsjednik stožera: Damir Agićić

e-mail: daba@net4u.hr

tel: 035 216 332

mob:091 5887 116

Požeško-slavonska županija

6. Veterinarska stanica Požega

Eugena Podupskog 4, 34000 Požega

Predsjednik stožera: Josip Višaticki

e-mail: mpsvi18@mps.htnet.hr ; veterinarska.stanica@po.t-com.hr

tel/fax: 034 211 612

mob: 098 9395 568

Vukovarsko- srijemska županija

7. Ispostava Županja

J.J.Strosmayera 18, 32270 Županja

Predsjednik stožera: Nada Čaleta

e-mail: mpsvi52@mps.htnet.hr

tel: 032 826 357

fax: 032 826 328

mob: 098 9037 068

Primorsko-goranska županija

8. Veterinarska stanica Rijeka

S.M.Remsa 1^a , 51000 Rijeka

Predsjednik stožera: Melanija Kramarić

e-mail: melanija.kramaric@gmail.com

tel: 051 345 033; 051 320 263

fax: 051 320 139

mob: 091 8982 999

Istarska županija

9. Veterinarska ambulanta Pula

Trinajstićeva 1, 52100 Pula

Predsjednik stožera: Lovorka Tomičić

e-mail: mpsvi311@mps.htnet.hr

tel: 052 218 309

mob: 091 5041 033

Ličko- senjska županija

10. Ispostava Gospić

Kaniška 15, 53000 Gospić

Predsjednik sožera: Anton Serdar

e-mail: ljljanasarić1110@net.hr

tel: 053 573 141

mob: 091 5124 475

Splitsko- dalmatinska županija

11. Ispostava Split

Zrinsko-Frankopanska 64, 21000Split

Predsjednik stožera: Svjetlana Milin Radić

e-mail: svjetlana.milin@mprrr.t-com.hr

tel: 021 308 224

mob: 091 5084 695

Dubrovačko- neretvanska županija

12. Ispostava Metković

Industrijska bb, 20350 Metković

Predsjednik stožera: Milivoj Dominiković

e-mail: mpsvi69@mps.htnet.hr

tel: 020 681 977

mob: 091 7892 768

Šibensko- kninska županija

13. Ispostava Šibenik

Vladimira Nazora 53, 22000 Šibenik

Predsjednik stožera: Miomir Križanac

e-mail: miomir.krizanac@si.t-com.hr

tel: 022 213 519

mob: 091 2529 691

Zadarska županija

14. Ispostava Zadar

Mažuranićeva b.b., 23000 Zadar

Predsjednik stožera: Alemka Šimičević

e-mail: asimicevic@net.hr

tel: 023 350 233

mob: 099 4061 123

Varaždinska županija

15. Ispostava Varaždin

Kratka 1, 42000 Varaždin

Predsjednik stožera: Marija Stančić

e-mail: mpsvi84@mps.htnet.hr

tel: 042 201 125

mob: 091 8823 024

Krapinsko- zagorska županija

16. Veterinarska ambulanta Klanjec d.o.o.

Sutlanska 5, 49290 Klanjec

Predsjednik stožera: Laura Mateša Platužić

e-mail: veterinarska.stanica.klanjec@kr.htnet.hr

e-mail: mpsvi41@mps.htnet.hr

tel i fax: 049/550 414

mob: 091 5233 129

Međimurska županija

17. Ispostava Čakovec

Zrinsko-Frankopanska 9, 40000 Čakovec

Predsjednik stožera: Marijan Glavina

e-mail: glavinam@gmail.com

tel: 040 370 801

mob: 098 867 003

Grad Zagreb

18. Ispostava Zagreb

Utinjska 40, 10020 Zagreb

Predsjednik stožera: Branko Zbodulja

e-mail: branko.zbodulja@mps.hr

tel: 01 6408 106

mob: 091 73 66 210

Zagrebačka županija

19. Ured državne uprave u Zagrebačkoj županiji

Trg Vladimira Nazora 1, Ivanić Grad 10310

Predsjednik stožera: Elvira Suša

e-mail: elvira.susa@gmail.com

tel: 01 2821 599

mob: 091 5042 630

fax: 01 2831 160, 01 2831 161

Sisačko-moslavačka županija

20. Glina

Zgrada poglavarstva Grada Gline_(soba broj 6, prizemlje)

Trg bana Josipa Jelačića 2, 44400 Glina

Predsjednik stožera: Vesna Rukavina

e-mail: mpsvi11@mps.htnet.hr

tel: 044 882 022

fax: 044 882 101

mob: 098 538 536

Karlovačka županija

21. Veterinarska stanica Duga Resa

Šetalište Tušmer 17, 47250 Duga Resa

Predsjednik stožera: Željko Matijašić

e-mail: mpsvi12@mps.htnet.hr

tel: 047/841 590

fax: 047/841 590 ; 047/801 940

mob: 091 9128 621

PRILOG II/2

HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT

Savska c. 143, 10 000 Zagreb

Telefon: 01/612 36 66

Telefax: 01/619 08 41

CENTAR ZA PERADARSTVO

Heinzelova 55, 10 000 Zagreb

Telefon: 01/ 244 13 92

Telefax: 01/ 244 13 96

VETERINARSKI ZAVOD RIJEKA

Podmurvice 29, 31 000 Rijeka

Telefon: 051/67 22 23

Telefax: 051/67 26 27

VETERINARSKI ZAVOD SPLIT

Poljička cesta 33, 21 000 Split

Telefon: 021/37 07 52

Telefax: 021/37 07 55

VETERINARSKI ZAVOD KRIŽEVCI

Zakmardijeva 10, 48 260 Križevci

Telefon: 048/68 14 16

Telefax: 048/68 19 44

VETERINARSKI ZAVOD VINKOVCI

J. Kozarca 24, 32 100 Vinkovci

Telefon: 032/33 12 88

Telefax: 032/33 26 15

PRILOG II/3

AGROPROTEINKA d.d.

10 361 Sesevski Kraljevac

Industrijska cesta bb

Telefon: 01/20 46 776

Telefaks: 01/20 46 774

PRILOG II/4

REFERENTNI LABORATORIJ EU ZA BOLEST PLAVOG JEZIKA:

AFRC Institute for Animal Health

Pirbright Laborathory

Ash Road

Pirbright, Woking, Surrey GU24 0NF

United Kingdom

Tel. (44-1483) 23 23 41

Fax. (44-1483) 23 23 48

E-mail: phillip-mellor@bbsrc.ac.uk

PRILOG II/5

OKTAL PHARMA
Utinjska 40
10 020 Zagreb

Odgovorna osoba: Antun Štivić, dr.vet.med.
Tel.: 01 6596895
Mob: 091 2786130
e-mail: antun.stivic@oktal-pharma.hr

PRILOG II/6

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA
I RURALNOG RAZVOJA, UPRAVA ZA VETERINARSTVO
Miramarska 24
10 000 Zagreb
Tel.; 01 6106207 ; Fax: 01 6109207

Kontakt osobe:

1. Ljupka Maltar, dr.vet.med., MPRRR
2. Tea Lisicin, dr.vet.med., MPRRR
3. Ankica Labrović, dr.vet.med.,MSc, MPRRR
ljupka.maltar@mps.hr , tel: 01 610 9550
tea.lisicin@mps.hr
labrovic@mps.hr

PRILOG II/7**NARUDŽBENICA opreme
u kriznim situacijama**

Dobavljač:
OKTAL PHARMA
Utinjska 40
10 020 Zagreb

NAZIV NARUČITELJA
(ovlaštena veterinarska organizacija)

DATUM NARUĐBE:

Redni broj	Naziv artikla	Veličina	Količina	Pakiranje
I	Zaštitna odjeća i obuća			
1.	Zaštitno odijelo- bijela kuta	XXL		kom
		XL		kom
		L		kom
2.	Zaštitno odijelo(kombinezon za jednokratnu uporabu)	XXL		kom
		XL		kom
		L		kom
3.	Zaštitna kapa za jednokratnu uporabu			kom
4.	Zaštitne rukavice-gumene, čvrste	S		pari
		M		pari
		L		pari
5.	Zaštitna pregača od gumiranog platna	L		kom
		XL		kom
		XXL		kom
6.	Zaštitne rukavice- za jednokratnu primjenu (kutija po 100 kom)	S		kut
		M		kut
		L		kut
7.	Zaštitna maska za lice- za jednokratnu upotrebu			kom
8.	Zaštitna maska za lice sa filterom- jednokratna			kom
9.	Zaštitne naočale- tipa maske,prozirne			kom
10.	Gumene čizme- do koljena, antisklisklizajući đon	39		pari
		40		pari
		42		pari
		44		pari
		45		pari
		46		pari
		47		pari
11.	PVC navlake za cipele- čvrste, do koljena, nepromočne			kom

12.	PVC navlake za cipele-kratke, nepromočne			kom
II	Sredstva za dezinfekciju			
14.	Natrijeva lužina (NaOH) pakiranje 2 kg			kg
15.	Dezinficijens u prahu pakiranje 1 kg	aktivna tvar: kalijev peroksimonosulfat, natrijev dodecibenzensulfonat, sulfaminska kiselina		kg
16.	Prskalice za dezinfekciju (leđne, motorne)	najmanja zapremnina 15L		kom
17.	Koncentrirani dezinficijens- pakiranje od 3L	aktivna tvar: bezalkonij, glutaraldehid, glioksal		kom
III	Oprema za uzorkovanje			
18.	Šprice za jednokratnu uporabu (kutija 100kom)	5 ml		kut
		10ml		kut
19.	Igle za jednokratnu uporabu (kutija 100 komada)	1,2*50		kut
		2,1*80		kut
		2,1*60		kut
		1,1*38		kut
20.	Vakuumske epruvete (kutija 100 komada)			kut
21.	Vakuumske epruvete-sterilne za bris (kutija 100 komada)			kut
22.	Igle za vakuumske epruvete (kutija 100 komada)	0,80*40		kut
23.	Plastične vrećice 5L			kom
24.	Plastične vrećice 10L sa samoljepljivom trakom za zatvaranje otvora vrećice			kom
25.	Samoljepljive etikete(pakiranje 100-200 kom)			kut
26.	Marker flomasteri			kom
27.	Sprej u boji za označavanje 400 ml			kom
28.	Traka za označavanje terena (traka upozorenja)	1 kolut trake mora biti najmanje 50m dužine, najviše 10 cm širine Boja :bijela s crvenim natpisom ZABRANJEN PRISTUP		kolut
29.	Plastična kutija s poklopcem	Od tvrde plastike, bez ručke za nošenje, najmanje dimenzija: dužine 48cm, širina 30cm, dubina 26cm		kom
30.	Kreda u boji- crvena			kom

31.	Celulozna vata (staničevina)			kom
32.	Plastična kutije od 300g- s poklopcem na navoj			kom
33.	Prijenosni hladnjaci za prijevoz uzoraka	Zapremnina 20-30 L		kom
34.	Uložak za hladnjak			kom
IV	Sredstva za pranje i čišćenje			
35.	Deterđenti (pakiranje 3kg)			kom
36.	Sapuni za pranje ruku-antibakterijski			kom
37.	Visokortlačni uređaj za pranje s toplom i hladnom vodom			kom
38.	Četke- grube za pranje prostora			kom
39.	Četke za pranje ruku			kom
40.	Metle- duga drška			kom
41.	Kante (10L)			kom
42.	Spužve			kom
43.	Velike plastične vreće za smeće(70x110L)	Pakirano po 10 kom		paketa
IV	Sredstva za sputavanje i usmrćivanje			
44.	Pištolj za omamljivanje, usmrćivanje životinja (goveda i svinje)			kom
45.	Streljivo za pištolj za omamljivanje/usmrćivanje	Kutije od 50 kom streljiva		kut
46.	Injekcijska otopina za usmrćivanje	Pakiranje 50ml: aktivna tvar embutramid 200mg, mebenzonijev jodid 50mg		bočica
47.	Čelične omče za usmrćivanje- sa drškom			kom

V	Oprema za pisanje			
48.	Flipchart ploča			kom
49.	Marker- crveni			kom
50.	Marker- crni			kom
51.	Brisalica ploče			kom

_____

Odgovorna osoba- naručitelj
/Ime i prezime/

_____

Potpis

PRILOG III

UPUTSTVA ZA VETERINARE

UPUTSTVA ZA VETERINARE

SADRŽAJ:

I. PRIRODA BOLESTI	36
II. DIJAGNOSTIKA	38
III. SUMNJA NA POJAVU NA GOSPODARSTVU	39
IV. POTVRDA BOLESTI	40
V. EPIDEMIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE	40
VI. ODREĐIVANJE PODRUČJA	41
VII. MJERE NA ZARAŽENOM PODRUČJU	42
VIII. MJERE NA UGROŽENOM PODRUČJU	42
IX. PROMET ŽIVOTINJA IZVAN ZARAŽENOG I/ILI UGROŽENOG PODRUČJA..	42
X. OGRANIČENJE KRETANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG SJEMENA, JAJNIH STANICA I ZAMETAKA	42
1. Zone pod ograničenjem	42
2. Uvjeti za kretanje unutar iste zone	43
3. Uvjeti za izuzeće od zabrane izlaska propisane Pravilnikom 73/09.....	43
4. Dodatni uvjeti za provoz životinja	45
5. Uvjeti za izuzeće od zabrane izlaska	46
6. Načela za određivanje klaonica radi izuzeća od zabrane izlaska	51
7. Kriteriji za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora	52
XI NAPUTAK O NAČINU USMRĆIVANJA GOVEDA PRI PROVOĐENJU MJERA ZA SUZBIJANJE I ISKORJENJIVANJE ZARAZNIH BOLESTI	54

I. PRIRODA BOLESTI

1. ETIOLOGIJA

Bolest plavog jezika (BPJ) je nekontagiozna virusna bolest domaćih i divljih preživača koju prenose insekti (komarčići iz roda *Culicoides*).

Uzročnik je RNA virus, rod *Orbivirus*, porodica *Reoviridae*. Do sada je identificirano 24 različitih serotipova virusa.

2. OTPORNOST VIRUSA

- Inaktivira ga temperatura od 50°C / 3 sata ; temperatura od 60°C/15 minuta
- Osjetljiv je na pH<6.0 i >8.0
- Inaktivira ga β-propiolakton
- Inaktiviraju ga jodofori (jodni preparati) i fenoli
- Vrlo je stabilan u prisutnosti proteina (npr. može preživjeti godinama u krvi pohranjenoj na 20°C

3. PRIJEMLJIVE ŽIVOTINJE

Virus bolesti plavog jezika može inficirati mnoge domaće i divlje preživače, uključujući ovce, koze, goveda, jelene, bizone, antilope i losove. Klinički manifestna bolest najčešća je u ovaca, povremeno se može javiti u koza, a rijetko u goveda (kliconoše).

4. EPIZOOTIOLOGIJA

BPJ je nekontagiozna zarazna bolest sa izraženom sezonosti. Biološki se virus prenosi komarčićima iz roda *Culicoides*. Moguć je i mehanički prijenos virusa putem drugih hematofagnih insekata kao što su komarci i obadi (od manjeg značaja), te putem kirurške opreme i injekcijskih igala. Izvor zaraze su bolesne životinje i životinje kliconoše (najčešće goveda zbog duge viremije). Virus se može naći i u sjemenu, pa je moguća infekcija putem prirodnog pripusta ili umjetne oplodnje.

5. PATOGENEZA

Virus inficira endotelne stanice u kojima uzrokuje otečenje i nekrozu, te kasniju regenerativnu hiperplaziju i hipertrofiju endotela, zbog čega dolazi do začepljenja krvnih žila, staze i eksudacije. Rezultat je hipoksija površinskog epitela s razvojem ozljeda epitela. Na jačinu oštećenja tkiva utječu mehaničke ozljede, stres i bakterijske infekcije. U visokoj koncentraciji virus se može naći u slezeni, tonzilama i limfnim čvorovima.

6. INKUBACIJSKI PERIOD

U ovaca inkubacijski period traje od 5 do 20 dana. U goveda viremija započinje 4 dana nakon infekcije, najčešće bez kliničkih znakova bolesti. Životinje su infektivne za vektore nekoliko tjedana.

7. KLINIČKA SLIKA

Većina infekcija virusom BPJ klinički je inaparentna. Teži oblik bolesti javlja se najčešće u ovaca.

U ovaca, klinički znakovi uključuju vrućicu, pojačano slinjenje, potištenost i dispneju. U početku iscjedak iz nosa je bistar, a kasnije postaje mukopurulentan i suši se u obliku krasta u okolini nosnica. Usne i uške su hiperemične, te se javlja edem usana, jezika, uški i međuviličnog prostora. Jezik katkad može postati cijanotičan i viriti iz usta.

U ustima nalazimo erozije i ulceracije, a njihovim širenjem mogu nastati nekroze sluznice. Krunski rubovi papaka često su hiperemični, a papci bolni, zbog čega se životinje otežano kreću. Kod gravidnih životinja može doći do malformacije ploda u vidu poremećaja u razvoju SŽS-a ili pobačaja, a kao posljedica infekcije in utero može se razviti hidrocefalus kod ploda. Od ostalih kliničkih znakova mogu se javiti tortikolis, povraćanje, pneumonija i konjunktivitis. Stopa smrtnosti varira ovisno o soju virusa.

U govada se najčešće javlja subklinička infekcija, često su jedini znakovi bolesti promjena broja leukocita i variranje tjelesne temperature. Rijetko se javlja blaga hiperemija, vezikule ili ulceracije po sluznici usta, hiperemija krunskog ruba papaka ili vezikularni ili ulcerativni dermatitis. U bikova se može javiti prolazni sterilitet. Inficirane krave mogu oteliti telad sa hidrocefalusom ili sa cerebralnim cistama.

U koza se također javlja subklinička infekcija.

8. PATOLOŠKE PROMJENE

U ovaca nalazimo edem usana, jezika, uški i međuviličnog prostora. Na nosnicama se može naći sasušeni, krastavi eksudat. Krunski rubovi papaka često su hiperemični. U usnoj šupljini čest su nalaz petehije, ulceracije i erozije, posebno na jeziku i dentalnoj ploči, a mukozne membrane mogu biti nekrotične ili cijanotične. Traheja je hiperemična, često ispunjena pjenušavim sadržajem, a u prsnoj šupljini nalazi se tekućina. U predželucima nalazimo hiperemiju i katkad erozije. Na srcu se mogu naći petehije, ehimozе i nekrotična žarišta. Patognomoničan nalaz su krvarenja na bazi pulmonalne arterije.

Na skeletnom mišićju mogu se naći fokalne hemoragije ili nekroze.

9. MORBIDITET I MORTALITET

U ovaca težina bolesti varira u odnosu na pasminu, soj virusa i utjecaj stresa iz okoline. Morbiditet može doseći i 100%. Stopa mortaliteta obično se kreće od 0-30%, ali u visoko prijemljivih ovaca može doseći i 70%.

U govada i koze bolest je obično asimptomatska, simptomi se jave u 5% životinja.

10. DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

U ovaca se diferencijalno dijagnostički u obzir treba uzeti:

- Zarazni ektim ovaca i koza
- Slinavka i šap
- Boginje ovaca
- Zarazna šepavost ovaca
- Vezikularni stomatitis

U govada se diferencijalno dijagnostički u obzir treba uzeti:

- Slinavka i šap
- Zarazna korica goveda
- Zarazni rinotraheitis goveda
- Parainfluenca

II. DIJAGNOSTIKA

Na BPJ može se posumnjati kada se tijekom sezone vektora uoči pojava karakterističnih znakova bolesti. Za potvrdu bolesti potrebno je obaviti laboratorijsko testiranje.

1. Način slanja uzoraka na dijagnostičko pretraživanje

Uzorci se:

- prevoze i pohranjuju u nepropusnim spremnicima
- pohranjuju na temperaturi hladnjaka
- isporučuju u laboratorij u najkraćem roku
- drže u paketu u kojem se za hlađenje koriste ledeni ulošci umjesto vlažnog leda
- tkiva i organi smještaju se u zasebne, zapečaćene, propisno označene plastične vrećice, potom se smještaju u veće i čvršće vanjske spremnike i pakiraju s dovoljnom količinom upijajućeg materijala.

Vanjska strana paketa mora sadržavati adresu odredišnog laboratorija, a treba istaknuti i sljedeću naznaku: životinjski patološki materijal; pokvarljivo; lomljivo; ne otvarati izvan laboratorija za bolest plavog jezika.

Prijemni laboratorij mora unaprijed biti obaviješten o vremenu i načinu stizanja uzoraka.

U zračnom prijevozu uzoraka koji se prevoze u Referentni laboratorij EU, paket mora biti označen u skladu s propisima Međunarodne udruge za prijevoz uzoraka zrakoplovom (IATA-e).

2. Dopis koji se šalje uz uzorke

U dopisu je potrebno navesti sve relevantne podatke: osoba (i institucija) koja je uzimala uzorke, nadnevak, lokacija, vlasnik, vrsta, dob i broj životinja, broj prijemljivih životinja na gospodarstvu/ objektu/nastambi/dvorištu i druge relevantne podatke.

Dopis se mora pisati nakon završenog uzorkovanja, dezinfekcije prijenosnog hladnjaka i odlaganja zaštitne opreme, kako bi se onemogućilo širenje virusa samim dopisom i priborom za pisanje.

3. Način uzimanja i obrade uzoraka

Potrebno je prikupiti uzorke krvi (za izolaciju virusa) i seruma od nekoliko febrilnih životinja, u što kraćem vremenu od početka infekcije. Krv se sakuplja u epruvete s antikoagulansom. Ukoliko se radi o mrtvim životinjama treba dostaviti slezenu, koštanu srž, limfne čvorove, jetra i krv iz srca.

Uzorke treba uzeti i od janjadi koja pokazuje kongenitalne simptome bolesti: krv i serum, a ako su dostupni treba prikupiti i uzorke tkiva slezene, pluća i mozga.
Sve uzorke potrebno je transportirati na temperaturi hladnjaka (4°C), nikako ne zamrznute.
Uzorke je potrebno poslati u laboratorij što je prije moguće.

III. SUMNJA NA POJAVU BPJ NA GOSPODARSTVU

Temeljem pravilnika 73/09:

Ako se na gospodarstvu koje se nalazi u zoni koja nije pod ograničenjem u smislu odredbi Pravilnika 73/09 nalazi jedna ili više životinja sumnjivih na bolest plavog jezika, službeni veterinar odmah mora provesti službeno istraživanje u svrhu potvrđivanja ili isključivanja bolesti plavog jezika.

Odmah po prijavi o sumnji na bolest plavog jezika, službeni veterinar:

a) mora staviti gospodarstvo ili gospodarstva pod službeni nadzor;

b) mora:

– popisati sve životinje na gospodarstvu, tako da posebno navede broj uginulih, zaraženih ili životinja sumnjivih na zaraženje, prema vrsti. Popis životinja mora redovito biti ažuriran i u njega trebaju biti upisane sve novorođene životinje tijekom razdoblja dok postoji sumnja na bolest, podaci s popisa moraju se po zahtjevu moći proizvesti i provjeriti prilikom svake posjete gospodarstvu;

– prikupiti podatke o mjestima koja omogućuju preživljavanje vektora ili im pružaju zaklon, a posebno mjestima koja im omogućuju razmnožavanje;

– provesti epidemiološko ispitivanje

c) redovito posjećivati gospodarstvo ili gospodarstva i pri svakoj posjeti provoditi detaljan klinički pregled životinja, a gdje je to potrebno i patoanatomsku pretragu uginulih životinja ili životinja sumnjivih da su zaražene te, ako je potrebno, dostaviti uzorke na laboratorijsku pretragu kako bi se potvrdila bolest;

d) mora osigurati da:

– se provodi zabrana kretanja životinja prijemljivih na oboljenje, s ili na gospodarstvo ili gospodarstva;

– su životinje zatvorene za vrijeme aktivnosti vektora tamo gdje je to moguće;

– su životinje, objekti u kojima se drže i njihov okoliš (naročito mjesta pogodna za *Culicoides-e*) redovito tretirani odobrenim insekticidima. Učestalost tretmana potrebnih za sprječavanje zadržavanja vektora na životinjama i razmnožavanja vektora što je dulje moguće, određuje Uprava za veterinarstvo, uzimajući u obzir postojanost insekticida i klimatske uvjete;

– su trupovi uginulih životinja neškodljivo uklonjeni, uništeni, spaljeni ili zakopani u skladu s posebnim propisom kojim se uređuju zdravstveni uvjeti vezani za nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi

3) Vlasnik ili posjednik životinje za koju se sumnja da je zaražena virusom BPJ mora provoditi sve propisane preventivne mjere

4) Uprava za veterinarstvo može odrediti provedbu gore navedenih i na drugim gospodarstvima u slučaju kad njihova lokacija, zemljopisni položaj ili njihovi kontakti s gospodarstvom na kojem postoji sumnja na bolest ukazuju na moguću kontaminaciju.

5) Osim gore navedenih odredbi odnosu na životinje koje slobodno žive u prirodi, može se odrediti i provedba posebnih mjera u skladu s posebnim postupkom (Postupkom Europske komisije)

6) Mjere ostaju na snazi sve dok Uprava za veterinarstvo službeno ne isključi sumnju na bolest plavoga jezika.

IV. POTVRDA BOLESTI

Temeljem Pravilnika 73/09.

Kad je bolest plavog jezika službeno potvrđena od Uprave za veterinarstvo, službeni veterinar mora:

a) narediti klanje životinja kad to smatra potrebnim, o čemu Uprava za veterinarstvo mora izvijestiti Europsku komisiju, kako bi se spriječilo širenje epidemije;

b) narediti neškodljivo uklanjanje, uništavanje, spaljivanje ili zakapanje lešina životinja u skladu s posebnim propisom kojim se uređuju zdravstveni uvjeti vezani uz nusproizvode životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (Pravilnik 87/09);

c) osigurati provedbu mjera koje se provode pri postavljanju sumnje na zaraznu bolest i na drugim gospodarstvima u krugu 20 kilometara (uključujući i zaraženo područje) oko zaraženog gospodarstva ili gospodarstava;

d) osigurati provedbu mjera usvojenih u skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije), osobito u odnosu na provedbu programa cijepljenja ili drugih mjera, a ako je potrebno i pokrenuti inicijativu za pokretanje programa cijepljenja, o čemu Uprava za veterinarstvo izvještava Europsku komisiju;

e) provesti epidemiološko istraživanje

Napomena: epidemiološko istraživanje provodi veterinarski inspektor

V. EPIDEMIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE

U skladu s člankom 7. Pravilnika 73/09.

Epidemiološko istraživanje uključuje:

- a) utvrđivanje trajanja razdoblja tijekom kojega je bolest plavog jezika prisutna na gospodarstvu;
- b) utvrđivanje mogućeg izvora bolesti plavog jezika na zaraženom gospodarstvu, popis drugih gospodarstava koja posjeduju životinje koje su mogle biti zaražene iz istog izvora;
- c) utvrđivanje prisutnosti i rasprostranjenosti vektora;
- d) utvrđivanje kretanja i prometa životinja s/na gospodarstvo, te utvrđivanje uklanjanja lešina s gospodarstva

Napomena: epidemiološko istraživanje provodi veterinarski inspektor

Podaci prikupljeni u okviru epidemiološkog istraživanja moraju biti dostavljeni Upravi za veterinarstvo (Izvješće o epidemiološkom istraživanju nalazi se u Prilogu IV)

Koordinaciju provedbe svih aktivnosti i mjera koje se provode u svrhu iskorjenjivanja BPJ, kao i koordinaciju provedbe epidemiološkog istraživanja, provodi Krizni stožer.

VI. ODREĐIVANJE PODRUČJA

Pravilnik 73/09, članak 8.

Osim mjera koje se provode u slučaju potvrđenog slučaja BPJ, Uprava za veterinarstvo će odrediti i granice zaraženog i ugroženog područja. Pri određivanju granica područja treba uzeti u obzir zemljopisne, administrativne, ekološke i epidemiološke faktore povezane s pojavom bolesti plavoga jezika i mogućnosti provedbe kontrole.

Područja:

- a) Zaraženo područje je područje u krugu polumjera od najmanje 100 km od gospodarstva na kojemu je utvrđena bolest plavoga jezika;
- b) Ugroženo područje je područje u krugu polumjera najmanje 50 km od granice zaraženog područja i u kojemu cijepljenje životinja protiv bolesti plavoga jezika nije provedeno tijekom proteklih dvanaest mjeseci;

Kada je ugroženo ili zaraženo područje smješteno na teritoriju više od jedne države članice Europske unije, Uprava za veterinarstvo surađuje s nadležnim tijelom država članica Europske unije kako bi se odredile granice područja na koja se odnose točke a) i b) ovoga stavka.

3) Uprava za veterinarstvo dostavlja Europskoj komisiji dokumentiran zahtjev za promjenom granica gore navedenih područja, uzimajući u obzir:

- a) zemljopisni položaj i ekološke faktore;
- b) meteorološke uvjete;
- c) prisutnost, raširenost i vrstu vektora;
- d) rezultate epidemiološkog ispitivanja provedenog u skladu s člankom 7. Pravilnika 73/09;
- e) rezultate laboratorijskih pretraživanja;
- f) provođenje dodatnih naređenih mjera, osobito dezinsekcije.

VII. MJERE NA ZARAŽENOM PODRIČJU

U skladu s Pravilnikom 73/09, članak 9.

1) Unutar zaraženoga područja moraju se provesti sljedeće mjere:

a) utvrđivanje svih gospodarstava s prijemljivim životinjama,

b) provedba epidemiološkog nadziranja i programa pretraživanja sentinel goveda (ili drugih preživača ako goveda nema) i populacije vektora;

c) zabrana izlaska životinja izvan zaraženoga područja. U skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije), izuzeće od zabrane izlaska može se primijeniti na životinje koje se nalaze u dijelu zaraženoga područja u kojemu je dokazana odsutnost cirkulacije virusa ili odsutnost vektora.

2) Osim gore navedenih mjera, može se donijeti odluka o cijepljenju životinja protiv bolesti plavog jezika i njihovom označavanju u zaraženoj zoni, u skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije) ili na inicijativu Uprave za veterinarstvo koja o tome izvješćuje Europsku komisiju.

VIII. MJERE NA UGROŽENOM PODRUČJU

U skladu s Pravilnikom 73/09, članak 10.

1) U ugroženom području moraju se provoditi mjere koje se provode na zaraženom području.

2) Cijepljenje životinja protiv bolesti plavoga jezika na ugroženom području je zabranjeno.

IX. PROMET ŽIVOTINJA IZVAN ZARAŽENOGA I/ILI UGROŽENOGA PODRUČJA

1) U slučaju izuzeća od provedbe mjera na zaraženom i ugroženom području, pravila koja se odnose na kretanje i premještanje životinja u i izvan zaraženog i ugroženog područja određuju se u skladu s posebnim postupkom (Postupak Europske komisije).

X. OGRANIČENJE KRETANJA ŽIVOTINJA I NJIHOVOG SJEMENA, JAJNIH STANICA I ZAMETAKA

1. ZONE POD OGRANIČENJEM

U skladu s Pravilnikom 78/09, Poglavlje 3., članak 6.

Uprava za veterinarstvo izvješćuje Europsku komisiju o zonama pod ograničenjem i promjenama situacije u tim zonama, u roku od 24 sata.

Prije donošenja odluka o ukidanju epidemiološki značajnog zemljopisnog područja iz zone pod ograničenjem, Uprava za veterinarstvo dostavlja Europskoj komisiji potkrijepljene podatke koji prikazuju odsutnost kruženja virusa bolesti plavog jezika u tom području tijekom razdoblja od dvije godine nakon provedbe programa za sustavno praćenje bolesti plavog jezika.

Uprava za veterinarstvo sastavlja i održava ažurirani popis zona pod ograničenjem na svojem području i stavlja ga na raspolaganje državama članicama EU i javnosti. Navedeni popis uključuje podatke o serotipovima virusa bolesti plavog jezika koji kruže u svakoj zoni ograničenja, što omogućuje, u smislu članaka 7. i 8. Pravilnika 78/09, identifikaciju zona pod ograničenjem uspostavljenih u različitim državama članicama EU u kojima kruže isti serotipovi virusa bolesti plavog jezika.

2. UVJETI ZA KRETANJE UNUTAR ISTE ZONE

Pravilnik 78/09, članak 7., stavak 1., 2. i 3.

Kretanje životinja unutar iste zone pod ograničenjem u kojoj kruži isti serotip ili serotipovi virusa bolesti plavog jezika dopušteno je pod uvjetom da životinje koje se trebaju premještati na dan prijevoza ne pokazuju kliničke znakove bolesti plavog jezika.

Kretanje životinja iz zaražene u ugroženu zonu dopušteno je ako:

a) životinje udovoljavaju uvjetima za izuzeće od zabrane izlaska (određenim u Dodatku III Pravilnika 78/09); ili

(b) životinje udovoljavaju bilo kojim drugim primjerenim jamstvima u pogledu zdravlja životinja temeljenim na povoljnim rezultatima procjene rizika u odnosu na provedbu mjera za sprječavanje širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od vektora, kako zahtijeva nadležno tijelo mjesta podrijetla i odobrava nadležno tijelo odredišta, a prije premještanja takvih životinja;

(c) su životinje namijenjene klanju bez odgode.

Uprava za veterinarstvo odmah izvješćuje Europsku komisiju i države članice EU o jamstvima u pogledu zdravlja životinja kako je određeno u stavku 2. točki (b) ovoga Pravilnika.

3. UVJETI ZA IZUZEĆE OD ZABRANE IZLASKA PROPISANE PRAVILNIKOM 73/09

Pravilnik 78/09, članak 8.

Kretanje životinja, njihovog sjemena, jajnih stanica i zametaka, iz objekta ili centra za prikupljanje sjemena ili centra za pohranu sjemena smještenog u zoni pod ograničenjem u drugi objekt ili centar za prikupljanje sjemena ili centar za pohranu sjemena izuzima se od zabrane izlaska, uspostavljene temeljem mjera koje se poduzimaju na zaraženom i ugroženom području (članak 9. stavka 1. točke (c) i članak 10. točka 1. Pravilnika 73/09), pod uvjetom da životinje, njihovo sjeme, jajne stanice i zametci udovoljavaju:

(a) uvjetima za izuzeće od zabrane izlaska (određenim u Dodatku III Pravilnika 78/09); ili

(b) bilo kojim drugim jamstvima u pogledu zdravlja životinja temeljenim na povoljnim rezultatima procjene rizika u odnosu na provedbu mjera za sprječavanje širenja virusa bolesti plavog jezika i zaštite od vektora, kako zahtijeva nadležno tijelo mjesta podrijetla i odobrava nadležno tijelo odredišta, a prije premještanja takvih životinja.

Uprava za veterinarstvo odmah izvješćuje Europsku komisiju i države članice EU o navedenim jamstvima u pogledu zdravlja životinja.

Postupak kanaliziranja pod nadzorom nadležnog tijela odredišta, kako bi se osiguralo da se životinje, njihovo sjeme, jajne stanice i zametci premješteni u skladu s gore navedenim uvjetima, nakon toga ne premještaju u drugu državu članicu osim ukoliko životinje ne udovoljavaju uvjetima za izuzeće od zabrane izlaska.

Kretanje životinja iz objekta smještenog u zoni pod ograničenjem radi klanja bez odgode izuzima se od zabrane izlaska uspostavljene temeljem mjera koje se poduzimaju na zaraženom i ugroženom području (članak 9. stavka 1. točke (c) i članak 10. točka 1. Pravilnika 73/09), pod uvjetom da:

(a) u objektu podrijetla barem 30 dana prije datuma slanja nije utvrđen niti jedan slučaj bolesti plavog jezika;

(b) su životinje prevezene:

– pod veterinarskim nadzorom u odredišnu klaonicu gdje moraju biti zaklane u roku od 24 sata po dolasku;

– izravno, osim u slučaju odmora životinja, propisanog Pravilnikom o zaštiti životinja tijekom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka (»Narodne novine« br. 7/07), na odmorištu smještenom u istoj zoni pod ograničenjem;

(c) nadležno tijelo u mjestu slanja barem 48 sati prije utovara životinja izvijesti nadležno tijelo u mjestu odredišta o predviđenom kretanju životinja.

Nadležno tijelo zemlje odredišta može na temelju procjene rizika tražiti da nadležno tijelo zemlje podrijetla uspostavi postupak usmjeravanja prijevoza navedenih životinja, prema posebno određenim klaonicama od strane nadležnog tijela. Takve posebno određene klaonice identificiraju se na temelju procjene rizika uzimajući u obzir načela za određivanje klaonica radi izuzeća od zabrane izlaska (Dodatak IV Pravilnika 78/09). Podaci o posebno određenim klaonicama moraju biti dostupni državama članicama EU i javnosti, putem sustava BT-Net.

Premještanje životinja koje nisu certificirane s gospodarstva smještenog u zoni pod ograničenjem, izravno do izlazne točke u skladu s definicijom iz članka 1. stavka 3. točke (a) Pravilnika o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje (»Narodne novine«, br. 154/2008)⁹, radi izvoza u treću zemlju, izuzima se od zabrane izlaska određenog u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (c) i člankom 10. točkom 1. Pravilnika o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika (»Narodne novine«, br. 73/2009)² uz sljedeće uvjete:

(a) niti jedan slučaj bolesti plavog jezika nije utvrđen na gospodarstvu podrijetla u razdoblju od najmanje 30 dana prije datuma otpreme;

(b) životinje su prevožene do izlazne točke:

– pod službenim nadzorom,

– izravno, osim u slučaju odmora životinja, propisanog Pravilnikom o zaštiti životinja tijekom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka (»Narodne novine« br. 7/07)¹⁰, na odmorištu smještenom u istoj zoni pod ograničenjem.

Za životinje, njihovo sjeme, jajne stanice i zametke iz zone pod ograničenjem, u odgovarajuće certifikate propisane Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (»Narodne novine« br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice ili na koje se odnosi Pravilnik o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje (»Narodne novine«, br. 154/2008) dodaje se sljedeći tekst:

».....(*Životinje, sjeme, jajne stanice i zametci, naznačiti odgovarajuće*) koje udovoljavaju .... (članku 8. stavku 1. točki (a) *ili* članku 8. stavku 1. točki (b) *ili* članku 8. stavku 4 (*naznačiti odgovarajuće*) Uredbe (EZ-a) br. 1266/2007».

4. DODATNI UVJETI ZA PROVOZ ŽIVOTINJA

Provoz životinja dopušten je pod uvjetom da su:

(a) životinje iz zone pod ograničenjem koje se premještaju kroz područja izvan zone pod ograničenjem i sredstva u kojima se prevoze tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon odgovarajućeg čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije napuštanja zone pod ograničenjem;

(b) životinje koje se premještaju iz područja izvan zone pod ograničenjem kroz zonu pod ograničenjem i sredstva u kojima se prevoze tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima nakon odgovarajućeg čišćenja i dezinfekcije na mjestu utovara i u svakom slučaju prije ulaska u zonu pod ograničenjem;

(c) tijekom premještanja kroz zonu pod ograničenjem životinje zaštićene od bilo kakvih napada vektora u slučaju kada je predviđen odmor na kontrolnoj postaji.

Za životinje iz zone pod ograničenjem koje se premještaju kroz područja izvan zone pod ograničenjem, u odgovarajuće certifikate određene u Pravilniku o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine« br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (Narodne novine br. 51/2009) i Pravilnikom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice ili koje se spominju u Pravilniku o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje (Narodne novine br. 154/2008)⁹ dodaje se sljedeći tekst:

»Tretman insekticidom/repelentom .... (*upisati naziv proizvoda*) na dan .... (*upisati datum*) u ..... (*upisati sat*) u skladu s Uredbom (EZ-a) br. 1266/2007».

Životinje iz zone pod ograničenjem koje se premještaju kroz područja izvan zone pod ograničenjem i sredstva u kojima se prevoze ne moraju biti tretirani odobrenim insekticidima i/ili repelentima na mjestu utovara i u svakom slučaju prije napuštanja zone pod ograničenjem u epidemiološki značajnom zemljopisnom području zone sezonski slobodne od vektora bolesti plavog jezika u slučaju kada je proteklo više od 60 dana od početka sezone slobodne od vektora, kako je određeno u skladu s kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Dodatak V, Pravilnika 78/09). Ovo izuzeće se primjenjuje nakon završetka sezone slobodne od vektora, što se određuje na temelju rezultata programa praćenja bolesti plavog jezika.

5. UVJETI ZA IZUZEĆE OD ZABRANE IZLASKA

Pravilnik 78/09, Dodatak III.

Životinje

Životinje su tijekom prijevoza do mjesta odredišta morale biti zaštićene od napada vektora iz vrste *Culicoides*.

Potrebno je udovoljiti barem jednom od slijedećih uvjeta:

1. Životinje su do otpreme, tijekom razdoblja sezonski slobodnog od vektora, kako je određeno u skladu s Kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Pravilnik 78/09, Dodatak V), držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika najmanje 60 dana prije datuma premještanja i bile su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za dijagnostičke testove i cjepiva za kopnene životinje Svjetske organizacije za zaštitu životinjskog zdravlja /OIE/ (Priručnik za kopnene životinje OIE-a) s negativnim rezultatom, provedenom na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja životinja.

Test identifikacije uzročnika nije nužno provoditi ako dostatni epidemiološki podaci dobiveni provedbom programa sustavnog praćenja u trajanju od najmanje tri godine omogućavaju određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (u skladu s Dodatkom V Pravilnika 78/09). U tom slučaju Uprava za veterinarstvo mora o istome informirati Europsku komisiju i države članice EU u okviru Stalnog odbora za prehrambeni lanac i zdravlje životinja.

U slučaju kada su navedene životinje namijenjene trgovini unutar Zajednice, u odgovarajuće zdravstvene certifikate određene Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice mora biti navedeno:

»Životinja(e) su do dana otpreme držane u području sezonski slobodnom od bolesti plavog jezika tijekom razdoblja slobodnog od vektora bolesti plavog jezika koje je počelo na dan.....(*navesti datum*) od rođenja ili najmanje 60 dana i, kada to odgovara (*navesti da li odgovara*) bile podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s OIE Priručnikom za dijagnostičke testove i cjepiva za kopnene životinje, s negativnim rezultatom, provedenom na uzorcima uzetim ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja životinja, u skladu s Dodatkom III.A(1) Uredbe (EC) br. 1266/2007»;

2. Životinje su najmanje 60 dana prije datuma otpreme, držane na način da su bile zaštićene od napada vektora.

U slučaju kada su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice, u odgovarajuće certifikate određene Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice mora biti navedeno:

»Životinje u skladu s Dodatkom III.A(2) Uredbe (EC) br. 1266/2007«;

3. Životinje su do slanja držane u sezonski slobodnoj zoni od bolesti plavog jezika tijekom razdoblja slobodnog od vektora, u skladu s Kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Pravilnik 78/09, Dodatak V) ili su držane na način da su bile zaštićene od vektora tijekom razdoblja od najmanje 28 dana i tijekom tog razdoblja podvrgnute su serološkom pretraživanju u skladu s OIE Priručnikom radi otkrivanja protutijela za virus bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatom, s tim da je uzorkovanje provedeno najmanje 28 dana nakon datuma početka razdoblja zaštite od napada vektora ili razdoblja slobodnog od vektora.

U slučaju kada su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice, u odgovarajuće zdravstvene certifikate određene Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice mora biti navedeno:

»Životinje u skladu s Dodatkom III.A(3) Uredbe (EC) br. 1266/2007«;

4. Životinja(e) su do dana otpreme držane u području sezonski slobodnom od bolesti plavog jezika tijekom razdoblja slobodnog od vektora, u skladu s kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Pravilnik 78/09, Dodatak V), ili su držane na način da su bile zaštićene od napada vektora tijekom razdoblja od najmanje 14 dana i tijekom tog razdoblja podvrgnute su testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na skupinu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim ishodom, a uzorkovanje je provedeno barem 14 dana nakon datuma početka razdoblja zaštite od napada vektora ili razdoblja sezonski slobodnog od vektora:

U slučaju kada su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice, u odgovarajuće zdravstvene certifikate određene Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište Europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009)⁷ i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice mora biti navedeno:

»Životinje u skladu s Dodatkom III.A(4) Uredbe (EC) br. 1266/2007»;

5. Životinje potječu iz stada koje je cijepljeno u skladu s programom cijepljenja koji je donijela Uprava za veterinarstvo, životinje su cijepljene protiv serotipa/serotipova koji su nazočni ili čija je nazočnost vjerojatna u epidemiološki značajnom zemljopisnom području podrijetla, životinje su još unutar razdoblja imuniteta kako se jamči u specifikaciji cjepiva koje je odobreno u programu cijepljenja, te udovoljavaju barem jednom od sljedećih zahtjeva:

(a) cijepljene su više od 60 dana prije datuma premještanja;

(b) cijepljene su inaktiviranim cjepivom prije barem onoliko dana koliko je nužno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji cjepiva odobrenog u programu cijepljenja i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a s negativnim rezultatom, a uzorkovanje je provedeno barem 14 dana nakon nastupanja imunosne zaštite određene u specifikaciji cjepiva odobrenog u programu cijepljenja;

(c) prethodno su cijepljene i ponovno cijepljene inaktiviranim cjepivom u razdoblju imuniteta kako se jamči u specifikaciji cjepiva koje je odobreno u programu cijepljenja;

(d) držane su, tijekom razdoblja sezonski slobodnog od vektora, određenog u skladu s kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Pravilnik 78/09, Dodatak V), u zoni sezonski slobodnoj od bolesti plavog jezika, od rođenja ili tijekom razdoblja od barem 60 dana prije datuma cijepljenja i cijepljene su inaktiviranim cjepivom prije barem onoliko dana koliko je potrebno za nastupanje imunosne zaštite određene u specifikaciji cjepiva odobrenog u programu cijepljenja;

Ukoliko su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice ili izvozu u treću zemlju, u odgovarajuće veterinarsko-zdravstvene svjedodžbe propisane Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište Europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice, ili na koje se odnosi Pravilnik o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje (»Narodne novine«, br. 154/2008) dodaje se sljedeća dopunska formulacija:

»Životinja/e cijepljena/e protiv serotipa/ova bolesti plavog jezika .... (*upisati serotip/ove*) s..... (*upisati naziv cjepiva*) s inaktiviranim/modificiranim živim cjepivom (naznačiti odgovarajuće) dana ..... (*upisati datum*) u skladu s Dodatkom III.A(5) Uredbe br. 1266/2007»;

6. Životinje nikada nisu bile cijepljene protiv bolesti plavog jezika i uvijek su držane u epidemiološki značajnom zemljopisnom području podrijetla u kojemu nije nazočan ili nije vjerojatna nazočnost više od jednog serotipa, i:

(a) podvrgnute su dvokratnom serološkom pretraživanju u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela za serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim rezultatom; prvo pretraživanje mora biti provedeno na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana

prije datuma premještanja, a drugo pretraživanje mora biti provedeno na uzorcima uzetim najranije 7 dana prije datuma premještanja; ili

(b) podvrgnute su serološkom pretraživanju u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela na serotip virusa bolesti plavog jezika, s pozitivnim rezultatom; pretraživanje mora biti provedeno barem 30 dana prije datuma premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim rezultatom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja.

Ukoliko su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice ili izvozu u treću zemlju, u odgovarajuće zdravstvene certifikate propisane Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište Europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice ili na koje se odnosi Pravilnik o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje (»Narodne novine«, br. 154/2008) dodaje se sljedeća dopunska formulacija:

»Životinja/e su pretražene u skladu s OIE Priručnikom za kopnene životinje serološkim testom za otkrivanje protutijela za virus bolesti plavog jezika.....(*navesti serotip*), u skladu s Dodatkom III.A točkom (6) Uredbe br. 1266/2007»;

7. Životinje nikada nisu bile cijepljene protiv virusa bolesti plavog jezika i podvrgnute su odgovarajućem serološkom testu, u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, koji je u mogućnosti otkriti specifična protutijela za sve serotipove virusa bolesti plavog jezika koji su prisutni ili vjerojatno prisutni u epidemiološki značajnom zemljopisnom području podrijetla, s pozitivnim rezultatom, i:

(a) prvo pretraživanje je provedeno na uzorcima uzetim između 60 i 360 dana prije datuma premještanja, a drugo pretraživanje je provedeno na uzorcima uzetim najranije 7 dana prije datuma premještanja; ili

(b) serotip specifično serološko pretraživanje provedeno je barem 30 dana prije datuma premještanja i životinje su podvrgnute testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim rezultatom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma premještanja.

Ukoliko su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice ili izvozu u treću zemlju, u odgovarajuće zdravstvene certifikate propisane Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice dodaje se sljedeća dopunska formulacija:

»Životinja/e su pretražene u skladu s OIE Priručnikom za kopnene životinje serološkim testom za otkrivanje protutijela za sve serotipove virusa bolesti plavog jezika.....(*navesti serotipove*) prisutne ili vjerojatno prisutne, u skladu s Dodatkom III.A točkom (6) Uredbe br. 1266/2007«.

U odnosu na bređe životinje najmanje jedan od uvjeta iz točaka 5., 6. i 7. ove točke mora biti ispunjen prije osjemenjivanja ili pripuštanja ili moraju biti ispunjeni uvjeti iz točke 3., a pretraživanje mora biti provedeno na uzorcima uzetim najranije 7 dana prije datuma premještanja.

Ukoliko su životinje na koje se odnosi ova točka namijenjene trgovini unutar Zajednice ili izvozu u treću zemlju, u odgovarajuće zdravstvene certifikate propisane Pravilnikom o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (»Narodne novine«, br. 154/2008), Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet ovaca i koza na unutarnje tržište Europske zajednice (»Narodne novine«, br. 51/2009) i posebnim propisom kojim se utvrđuju veterinarski uvjeti za stavljanje u promet i uvoz životinja, sjemena, jajnih stanica i zametaka na koje ne odnose veterinarski uvjeti utvrđeni posebnim propisima Zajednice dodaje se sljedeća dopunska formulacija:

»Životinja(e) nije (nisu) bređe»; ili »Životinja(e) koja (koje) je (su) bređe udovoljava (udovoljavaju) uvjetima.....(određenim u točki 5., 6. i 7. prije osjemenjivanja ili pripuštanja ili uvjetima iz točke 3., *označiti kako odgovara*).

Sjeme životinja

Sjeme se mora prikupiti od životinja davatelja koje udovoljavaju barem jednom od sljedećih uvjeta:

(a) držane su izvan zone pod ograničenjem barem posljednjih 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena;

(b) bile su zaštićene od napada vektora barem posljednjih 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena;

(c) držane su tijekom razdoblja sezonski slobodnog od vektora u zoni sezonski slobodnoj od bolesti plavog jezika, određenoj u skladu s kriterijima za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (Pravilnik 78/09, Dodatak V), barem posljednjih 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja sjemena i podvrgnute su testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a, s negativnim rezultatom, provedenom ne ranije od sedam dana prije datuma početka prikupljanja sjemena.

Test identifikacije uzročnika nije nužno provoditi ako dostatni epidemiološki podaci dobiveni provedbom programa sustavnog praćenja u trajanju od najmanje tri godine omogućavaju određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora (u skladu s Dodatkom V Pravilnika 78/09). U tom slučaju Uprava za veterinarstvo mora o istome informirati Europsku komisiju i države članice EU u okviru Stalnog odbora za prehrambeni lanac i zdravlje životinja;

(d) bile su podvrgnute serološkom testu, u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela za skupinu virusa bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatom, barem svakih 60 dana tijekom razdoblja prikupljanja sjemena i između 21 i 60 dana nakon završetka prikupljanja;

(e) bile su podvrgnute, s negativnim rezultatom, testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a provedenom na uzorcima krvi sakupljenim:

(a) na početku i pri zadnjem prikupljanju sjemena; i

(b) tijekom razdoblja prikupljanja sjemena:

- barem svakih sedam dana u slučaju testa izolacije virusa, ili
- barem svakih 28 dana, u slučaju testa lančane reakcije polimerazom.

Jajne stanice i zametci životinja

1. *In vivo* dobiveni zametci i jajne stanice goveda moraju biti prikupljeni od životinja donora koje ne pokazuju nikakve kliničke znakove bolesti plavog jezika na dan prikupljanja.

2. *In vivo* dobiveni zametci i jajne stanice životinja koje nisu goveda te *in vitro* proizvedeni zametci goveda moraju biti dobiveni od životinja donora, koje udovoljavaju barem jednom od sljedećih uvjeta:

(a) bile su držane izvan zone pod ograničenjem najmanje 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja zametaka/jajnih stanica;

(b) bile su zaštićene od napada vektora najmanje 60 dana prije početka i tijekom prikupljanja zametaka/jajnih stanica;

(c) bile su podvrgnute serološkom testu u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a radi otkrivanja protutijela za virus bolesti plavog jezika, s negativnim rezultatom, između 21 i 60 dana nakon prikupljanja zametaka/jajnih stanica;

(d) bile su podvrgnute, s negativnim rezultatom, testu identifikacije uzročnika u skladu s Priručnikom za kopnene životinje OIE-a na uzorku krvi uzetom na dan prikupljanja zametaka/jajnih stanica.

3. Ukoliko su zametci/jajne stanice na koje se odnose točke 1. i 2. namijenjeni trgovini unutar Zajednice ili izvozu u treću zemlju, u odgovarajuće zdravstvene certifikate propisane Pravilnikom o obrascu certifikata za sjeme jajne stanice i zametka ovaca i koza («Narodne novine», br. 62/09), Pravilnikom o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju u prometu i uvozu zametaka goveda («Narodne novine», br. 74/2008) ili na koje se odnosi Pravilnik o detaljnim pravilima u prometu unutar Europske unije za određene životinje i proizvode životinjskog podrijetla namijenjene izvozu u treće zemlje («Narodne novine», br. 154/2008), dodaje se sljedeća dopunska formulacija:

»Zametci i jajne stanice dobiveni od životinja donora koji udovoljavaju.....(točki 1; točki 2a; točki 2(b) ili točki 2(d), označiti kako odgovara) Dodatka III.C Uredbe 1266/2007».

Dodatak B točka 2. podtočka (a) Pravilnika o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju u prometu i uvozu zametaka goveda («Narodne novine», br. 74/2008) ne primjenjuje se na zametke prikupljene od životinja donora koje se drže na gospodarstvu na kojemu su zbog bolesti plavog jezika uvedene mjere veterinarske zabrane ili karantena.

6. NAČELA ZA ODREĐIVANJE KLAONICA RADI IZUZEĆA OD ZABRANE IZLASKA

Pravilnik 78/09, Dodatak IV.

Pri procjeni rizika u svrhu određivanja klaonica radi kanaliziranja kretanja životinja iz objekta smještenog u zoni pod ograničenjem, zbog neodgodivog klanja, moraju se uzimati u obzir barem sljedeći kriteriji:

1. podaci dostupni kroz programe sustavnog praćenja i nadziranja, osobito s obzirom na aktivnost prijenosnika;
2. udaljenost od točke ulaska u zonu koja nije zona pod ograničenjem do klaonice;
3. entomološki podaci u odnosu na rutu puta;
4. razdoblje dana tijekom kojeg se obavlja prijevoz u odnosu na vrijeme aktivnosti prijenosnika;
5. moguća uporaba insekticida i repelenata u skladu s Pravilnikom o monitoringu određenih tvari i njihovih rezidua u živim životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla (»Narodne novine«, br. 79/08);
6. lokacija klaonice u odnosu na gospodarstva sa stokom;
7. biosigurnosne mjere koje se provode u klaonici.

7. KRITERIJI ZA ODREĐIVANJE RAZDOBLJA SEZONSKI SLOBODNOG OD VEKTORA

Pravilnik 78/09, Dodatak V.

U svrhu određivanja zone sezonski slobodne od bolesti plavog jezika, Uprava za veterinarstvo određuje sezonski slobodno razdoblje od vektora za utvrđivanje epidemiološki značajnog zemljopisnog područja države (epidemiološki značajno zemljopisno područje), korištenjem najmanje sljedećih kriterija:

1. Opći kriteriji

(a) Mora biti uspostavljen program praćenja i/ili program nadziranja.

(b) Posebni kriteriji i prag (*engl. threshold*) koji se koriste za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora određuju se uzimajući u obzir *Culicoides* vrste za koje je dokazano ili za koje se sumnja da su glavni prijenosnici u epidemiološki značajnom zemljopisnom području.

(c) Kriteriji koji se koriste za određivanje razdoblja sezonski slobodnog od vektora određuju se uzimajući u obzir podatke iz tekuće i iz prethodne godine (povijesne podatke). U obzir se uzimaju i stanovišta vezana uz standardizaciju podataka o nadziranju.

2. Posebni kriteriji

(a) Nema cirkulacije virusa bolesti plavog jezika unutar epidemiološki značajnog zemljopisnog područja, kako je dokazano programima nadziranja bolesti plavog jezika ili drugim dokazima koji ukazuju na zaustavljanje cirkulacije virusa bolesti plavog jezika.

(b) Prestanak aktivnosti ili vjerojatne aktivnosti prijenosnika, kako je dokazano entomološkim nadziranjem kao dijelom programa praćenja i/ili nadziranja bolesti plavog jezika.

(c) Hvatanje vrsta *Culicoides* za koje je dokazano ili se sumnja da su prijenosnici serotipa koji je nazočan u epidemiološki značajnom zemljopisnom području ispod maksimalnog praga prikupljenih vektora, definirano je prema epidemiološki značajnom zemljopisnom području. U odsutnosti dokaza koji potkrepljuju određivanje maksimalnog praga, mora se koristiti potpuna odsutnost primjeraka vrste *Culicoides imicola* i manje od pet *Culicoidesa* po hvataljki.

3. Dodatni kriteriji

Temperaturni uvjeti koji utječu na ponašanje aktivnosti vektora u epidemiološki značajnom zemljopisnom području. Temperaturni pragovi određuju se razmatrajući ekološko ponašanje vrsta *Culicoides* za koje je dokazano ili se sumnja da su vektori serotipa nazočnog u epidemiološki značajnom zemljopisnom području.

XI.

Naputak o načinu usmrćivanja goveda pri provođenju mjera za suzbijanje i iskorjenjivanje zaraznih bolesti

1. Opće odredbe

- 1) Voditelj lokalnog centra za suzbijanje bolesti (LC) mora osigurati dovoljan broj veterinarara i osoblja koje će provesti usmrćivanje životinja na način da se životinjama ne uzrokuje nepotrebna patnje, bol i strah, a također mora osigurati i nadzor nad čitavim postupkom.
- 2) Osoblje ne smije započeti sa usmrćivanjem životinja bez prisutnosti veterinarara ili veterinarskog inspektora.

Usmrćivanje životinja se izvodi u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08) i ovim Naputkom.

- 3) Nakon što započne postupak usmrćivanja, životinje moraju biti usmrćene čim je prije moguće, a do trenutka usmrćenja sa životinjama se mora postupati na način da se osigura njihova dobrobit (životinjama moraju biti osigurani primjereni uvjeti držanja te moraju biti, u skladu s potrebama, hranjene i napajane).
- 4) Svi postupci sa životinjama kao i kretanje životinja treba se svesti na što je moguće manju mjeru te trebaju biti izvođeni u skladu s danim uputama.
- 5) Usmrćivanje životinja može obavljati samo za to osposobljeno osoblje.
- 6) Usmrćivanje životinja treba obavljati pri dnevnoj svjetlosti, a ako se mora nastaviti i noću potrebno je osigurati odgovarajuću rasvjetu.
- 7) Odgovorni veterinar ili veterinarski inspektor odlučuje hoće li se životinje usmrćiti u zatvorenom prostoru (nastambi) ili na otvorenom pri čemu postupak, ukoliko je to moguće, treba biti obavljen na nepropusnoj podlozi..
- 8) Usmrćivanje životinja mora se obaviti učinkovito i na propisani način tako da se osigura dobrobit životinja i da se poštuju mjere zaštite osoblja koje obavlja usmrćivanje, a u slučaju odlaganja usmrćenja isto mora biti obavljeno što je moguće prije.
- 9) Oprema koja se koristi za usmrćivanje životinja mora biti u ispravnom stanju i redovno održavana.
- 10) Kad se životinje usmrćuju u svrhu kontrole bolesti, metode usmrćivanja koje se koriste moraju izazvati trenutnu smrt životinje ili trenutni gubitak svijesti što mora trajati do smrti životinje, a u slučaju kada gubitak svijesti nije trenutno, vraćenje k svijesti ne smije uzrokovati patnju, bol i strah.

- 11) Mlade životinje moraju biti usmrćene prije starijih životinja, zaražene životinje trebaju biti usmrćene prve zbog biosigurnosnih razloga, nakon toga životinje koje su bile s njima u kontaktu i tek nakon toga preostale životinje.
- 12) Postupak usmrćivanja životinja mora biti pod nadzorom, a u svrhu zaštite dobrobiti životinja, zaštite osoblja i zbog biosigurnosnih razloga.
- 13) Po završenom usmrćivanju životinja veterinar mora provjeriti da su sve životinje mrtve i tek nakon toga dopustiti provođenje drugih postupaka na životinjama.
- 14) Po završetku usmrćivanja životinja treba sastaviti pisano izvješće koje uključuje metodu kojom su životinje usmrćene, djelotvornost usmrćivanja i osiguranje biosigurnosnih mjera.
- 15) Usmrćivanje životinja treba biti obavljeno na mjestu koje neće biti izloženo javnosti.

Veterinarski inspektor treba osigurati upute za osoblje i logističku potporu za provođenje postupaka usmrćivanja životinja na svim zaraženim gospodarstvima u svrhu osiguranja dobrobiti i zdravlja životinja.

Na svako zaraženo gospodarstvo treba biti raspoređena stručna skupina koja je odgovorna nadležnom veterinarskom inspektoru. Skupina se mora sastojati od osoblja osposobljenog za provođenje svih zahtijevanih postupaka, jer u nekim situacijama od osoblja može biti zatraženo da obavlja više poslova. U svakoj se skupini mora nalaziti veterinar. Također mora biti osiguran dovoljan broj osoblja i skupina da se spriječe zastoji.

Elementi koje treba uzeti u obzir pri planiranju usmrćivanja životinja

Na zaraženom gospodarstvu usmrćivanje životinja mora se obaviti na način da se životinje ne izlažu nepotrebnoj patnji, strahu, boli i ozljedama. Plan usmrćivanja životinja na gospodarstvu uključuje i sljedeće:

1. svođenje na najmanju moguću mjeru baratanja životinjama i kretanje životinja,
2. usmrćivanje životinja na zaraženom gospodarstvu,
3. prikupljanje podataka o vrsti, broju, starosti i težini usmrćenih životinja
4. odobrenje za usmrćenje životinja,
5. metode usmrćivanja životinja i naknadu troškova za usmrćene životinje,
6. smještaj i lokaciju životinja,
7. raspoloživost i učinkovitost opreme potrebne za usmrćivanje životinja,
8. popis opreme na gospodarstvu koja će pomoći u postupku baratanja životinjama i usmrćivanja,
9. provođenje biosigurnosnih mjera i mjera zaštite okoliša,
10. mjere zaštite zdravlja osoblja i njihove sigurnosti tijekom provođenja usmrćivanja,
11. blizinu drugih obližnjih gospodarstava na kojima se drže životinje.

2. Posebne odredbe

Zakonska osnova

Na temelju Zakona o zaštiti životinja (Narodne novine, broj 135/06.) donijet je Pravilnik o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju (Narodne novine, broj 39/08.) (u daljnjem tekstu: Pravilnik) kojim se propisuju uvjeti za zaštitu životinja pri usmrćivanju u svrhu suzbijanja ili iskorjenjivanja bolesti.

Člankom 10. Pravilnika određeno je da u slučaju kada se životinja usmrćuje izvan klaonica radi provođenja mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti, postupak mora biti proveden u skladu s odredbama Dodatka E. Pravilnika.

Usmrćivanje goveda

U slučaju potrebe koriste se sredstva za smirenje i imobilizaciju životinja.

Kao sredstvo za smirenje goveda može se koristiti sredstvo registrirano u tu svrhu u Republici Hrvatskoj.

Usmrćivanje goveda

1. Usmrćivanje električnom strujom,
2. Primjena pištolja ili puške,
3. Primjena pištolja za omamljivanje s penetrirajućim klinom nakon čega treba uništiti mozak te pristupiti iskrvarenju životinje (životinje moraju biti iskrvarene zarezanjem barem jedne karotidne arterije ili krvne žile iz koje izlaze (ubod u prsa)) ili se može aplicirati T-61.
4. Primjena nepenetrirajućeg pištolja za omamljivanje koji koristi zrak pod pritiskom ili metke s praznim punjenjem, kod kojega ne dolazi do razaranja moždanog tkiva, izaziva trenutni gubitak svijesti nakon čega se životinju treba odmah usmrtiti iskrvarenjem. **Ovaj se način usmrćivanja primjenjivati pri usmrćivanju životinja u slučaju BSE jer ne dolazi do razaranja moždanog tkiva.**
5. Smrtonosna injekcija – primjena visokih doza anestetika i sedativa koja uzrokuju depresiju središnjeg živčanog sustava, gubitak svijesti i smrt. U praksi se najčešće koriste barbiturati u kombinaciji s drugim sedativima. Najbolje ih je primijeniti intravenozno, ali može i intraperitonealno ili intramuskularno, ukoliko sredstvo kojim se koristimo nije iritativno.

1. Najprimjerenija je upotreba električne opreme za omamljivanje (električna kliješta za omamljivanje) koja se može iskoristiti i za usmrćivanje životinje na način da se struja provede i kroz srce.

Slika 1. Kliješta za omamljivanje električnom strujom

U kliještima za omamljivanje mora se stvarati struja niske frekvencije od 50 Hz s minimalnim naponom od 220 V i jakosti 1,5 A.

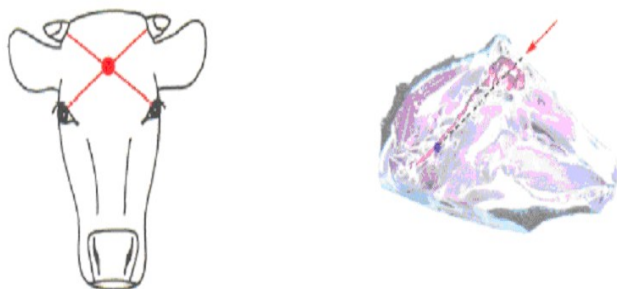
Električna struja se primjenjuje u dva stadija, prvo se elektrode smještaju na glavu tako da obuhvate mozak te dolazi do gubitka svijesti i toničko kloničkih grčeva i to u trajanju od 3 sekunde, a odmah nakon toga, isto u trajanju od 3 sekunde, elektrode se smjeste oko prsnog

koša tako da obuhvate srce te struja izazove ventrikularnu fibrilaciju i zastoj srca što za posljedicu ima trenutnu smrt.
Zbog veličine kliješta za omamljivanje prikladnije je na ovaj način usmrćivati teladi.

2. Pri primjeni penetrirajućeg pištolja, nepenetrirajućeg pištolja ili kod primjene pištolja ili puške

Optimalan smještaj je na sjecištu dvije zamišljene linije koje se protežu iz kutova očiju na suprotne strane korjena rogova.

Slika 1. _____

Usmrćivanje teladi

Moguća je jedna od gore navedenih metoda ili primjena T-61.

Utvrđivanje nastupa smrti

Nakon usmrćivanja životinja, a prije provođenja daljnjih postupaka mora biti potvrđena smrt životinja i to provjerom:

1. rada srca,
2. akta disanja i
3. kornealnog refleksa.

1. Prestanak rada srca treba biti utvrđen pomoću stetoskopa, a ne opipavanjem bila, jer nakon provođenja navedenih postupaka usmrćivanja puls nije moguće utvrditi pa taj postupak nije mjerodavan za utvrđivanje smrti životinje.
2. Provjera akta disanja promatranjem prsnoga koša nije siguran način za utvrđivanje nastupa smrti, jer u životinja bez svijesti udisaji mogu biti vrlo spori i plitki tako da pri upotrebi ovog načina utvrđivanja smrti životinja treba biti jako oprezan..
3. Za dokaz postojanja kornealnog refleksa potrebno je dotaknuti površinu očne jabučice. Životinja pri svijesti će pri ovome podražaju trepnuti.

Nedostatak kornealnog refleksa, akta disanja i otkucaja srca u razdoblju duljem od 5 minuta nakon usmrćivanja životinje dokaz je nastupa smrti u životinje.

UPOZORENJE: U slučaju BSE **zabranjena je upotreba** pištolja sa penetrirajućim klinom i ubodi u kičmenu moždinu ili upotreba drugoga oružja ili oruđa koje na bilo koji način oštećuje ili prodire u centralni živčani sustav!!!

U slučaju usmrćivanja životinja na otvorenom može biti potrebno postaviti privremenu ogradu odnosno stojnicu za fiksaciju životinje.

U slučaju usmrćivanja životinja u zatvorenom prostoru prvo treba usmrtiti bikove. Ako su životinje već smještene u zatvorenom prostoru bolje je usmrtiti ih u tome prostoru. Ako je to neizvedivo preporuča se da se za usmrćenje životinja koristi primjeren boks za klanje životinja.

Način usmrćivanja goveda u slučaju BSE-a je drugačiji nego kod ostalih zaraznih bolesti životinja. Životinje kod kojih je potrebno provesti pretragu na BSE, moraju biti usmrćene u skladu s posebnim propisima o zaštiti životinja pri usmrćivanju, a da pri tome centralni živčani sustav ostane neoštećen. Za usmrćivanje goveda koriste se farmakološki pripravci i to sredstva za smirenje u kombinaciji sa T61 ili drugim primjerenim sredstvom za usmrćivanje životinja. Također je moguća kombinacija sredstva za smirenje i električne struje visokog napona, ukoliko nam je takva oprema na raspolaganju.

Odgovornosti i osposobljenost stručne skupine

1. Veterinarski inspektor

a. Odgovornosti:

- izrađuje plan djelovanja na zaraženom gospodarstvu,
- određuje i nadzire provođenje postupaka za osiguranje dobrobiti životinja tijekom usmrćivanja, sigurnosti osoblja i nadzire provođenje biosigurnosnih mjera,
- organizira, daje upute i rukovodi skupinom ljudi koji će na zaraženom gospodarstvu obavljati usmrćivanje životinja u skladu s Pravilnikom o zaštiti životinja pri klanju ili usmrćivanju i ovim Naputkom,
- određuje potrebe u logistici (prijevozna sredstva, rovokopači, bageri, viličari),
- izvješćuje Upravu za veterinarstvo o napretku i problemima,
- podnosi pisano izvješće o provedenom usmrćivanju, u kojem opisuje korišteni način usmrćivanja životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b. Osposobljenost:

- za procjenjivanje dobrobiti životinja i njihova ponašanja te anatomskih i fizioloških procesa povezanih sa usmrćivanjem životinja,
- nadzor nad provođenjem svih aktivnosti na gospodarstvu i dostavljanje rezultata na vrijeme,
- svijest o fiziološkim efektima procesa na vlasnika gospodarstva, na članove tima i na javnost,
- učinkovita sposobnost komunikacije.

2. Veterinar

a. Odgovornosti:

- određuje i kontrolira provođenje najprikladnijeg načina usmrćivanja životinja koji neće izazvati nepotrebnu bol, patnju i strah životinja,

- određuje i kontrolira provođenje ili provodi dodatne mjere za zaštitu dobrobiti životinja, uključujući i njihovo usmrćivanje,
- kontrolira provođenje biosigurnosnih mjera u cilju smanjenja rizika od širenja bolesti unutar i izvan gospodarstva,
- na licu mjesta provjerava opremu za usmrćivanje životinja te kontrolira njezino korištenje s obzirom na osiguranje dobrobiti životinja, sigurnosti ljudi i zaštitu okoliša,
- sudjeluje s veterinarskim inspektorom u pripremanju izvješća o provedenom usmrćivanju, u kojem se opisuje način upotrijebljen za usmrćivanje životinja i djelovanje s obzirom na dobrobit životinja,

b.Osposobljenost:

- procjena zaštite dobrobiti životinja, a osobito učinkovitosti načina usmrćivanja životinja u svrhu ispravljanja pogrešaka tijekom postupka usmrćivanja,
- procjena biosigurnosnog rizika.

3.Osoblje koje je zaduženo za postupanje sa životinjama

a.Odgovornosti:

- izrađuje privremenu opremu koja služi za lakše baratanje životinjama, ako je potrebno,
- premješta životinje i sputava ih,

b.Osposobljenost:

- iskustvo u baratanju životinjama u izvanrednim situacijama.

4.Osoblje koje je zaduženo za usmrćivanje životinja

a.Odgovornosti:

- postupanje sa životinjama na način koji im neće uzrokovati nepotrebne boli, patnje i strah,
- usmrćivanje životinja na način koji uključujući učinkovito omamljivanje i usmrćivanje,

b.Osposobljenost:

- u rukovanju opremom za usmrćivanje životinja,
- za korištenje odgovarajućeg načina usmrćivanja u odnosu na pojedinu životinjsku vrstu,
- za procjenu učinkovitosti načina usmrćivanja,

5.Osoblje zaduženo za zbrinjavanje lešina životinja

a.Odgovornosti:

- učinkovito uklanjanje lešina životinja u svrhu omogućavanja usmrćivanja životinja bez zastoja te u svrhu sprječavanja širenja bolesti,

b.Osposobljenost:

- za korištenje opreme i primjene odgovarajuće tehnike uklanjanja lešina životinja s obzirom na vrstu,

6.Vlasnik gospodarstva

a.Odgovornosti:

- pružanje pomoći skupini za suzbijanje i iskorjenjivanje bolesti, u slučaju potrebe,

b.Osposobljenost:

- treba posjedovati odgovarajuće znanje ili jednako vrijedno iskustvo za brigu o životinjama i uvjetima držanja životinja.

PRILOG IV.

OBRASCI I IZVJEŠĆA

1. Obrasci za prijavu sumnje, potvrđenog slučaja i odjave bolesti **naručuju se od Uprave za veterinarstvo** – Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja («Narodne novine», broj 31/09);
2. Plakati upozorenja
3. Obavijest za javnost
4. Epidemiološko istraživanje- potvrđena BPJ (1-4 str.)
5. Epidemiološko istraživanje-sumnja na BPJ (1-6 str.)
6. Javna obavijest o osnivanju lokalnog stožera za suzbijanje BPJ (1 str.)
7. Komercijalni dokument za prijevoz NŽP (1 str.)
8. Obrazac za uzorkovanje (1-2 str.)
9. BPJ- podaci o broju preživača na gospodarstvima/objektima u krugu 2 km od zaraženog područja (1-2 str.)
10. Rješenje- sumnja na BPJ (1-2 str.)
11. Rješenje- potvrđeni slučaj BPJ (1-2 str.)
12. Rješenje o osnivanju povjerenstva za procjenu štete (1-2 str.)
13. Rješenje o ukidanju mjera (1 str.)
14. Kontrolna lista (1-2 str.)
15. Zapisnik o procjeni štete (1-2 str.)
16. Zasjedanje lokalnog kriznog stožera (1-2 str.)
17. Kontrolna lista (1-2str.)